

Bartholomaeus Tortolettus

‘Agrippina maior’

Tragoedia
(1639)

Jan-Wilhelm Beck
Institut für Klassische Philologie
Lehrstuhl Lateinische Philologie
Universität Regensburg
Universitätsstraße 31
93040 Regensburg
März 2006

Argumentum

Agrippina ex Insula Pandataria, Nero filius e Pontia, quo fuerant iussu Tiberii per calumniam deportati, cruciatibus fessi fugam capiunt et Romam noctu perveniunt, altero alterius conatum ignorante. per idem tempus Drusus quoque, damnatorum filiorum alter, non sine fratris Caligulae dolo, qui per suorum capita ad Imperium properabat, ex urbano carcere elabatur. una singulis cupiditas et species boni, ut perennibus malis subsidium quaereretur. Drusus fit per tenebras fortuito Neroni obvius. ubi se invicem agnovere, deplorato primum suarum rerum statu, mox de remediis disserere; cumque multa contulissent, neque ea constare posse viderentur, consilium tollendi Caesaris ineunt atque ad Fanum coire Fortunae sub egressum Aurorae constituunt. Centurio, qui cum Agrippina Romam venerat atque ob ea ad Antoniam socrum missus fuerat, eo loci casu delatus postrema de caede Principis et Fortunae templo verba ex occulto auribus excipit et ignoratione personarum deceptus suadet Agrippinae, ut codicillos exaret ad Caesarem et coniurationis indicium ferat. illa quanquam invita, quoniam id tamen et sibi et liberis usui fore putat, morem gerit. Tiberius pavidus in delubro Fortunae custodias locari imperat. mane adolescentes deprehensi, torti atque agniti sunt. expresso parricidii consilio, utrumque Caesar obtruncari iubet. tum accitae Nurui blanditur. gratias agit atque obiecta velo munera simulans, filiorum capita miserrimae parenti atrociter exhibet. postquam Agrippina se prodidisse ad necem liberos intuetur, qua eos industria servari secum posse cogitaverat, vehementissimo dolori iam nimium impar supremum spiritum eiicit.

Personae

Agrippina	olim Germanici Caesaris Vxor
Probus Centurio	
C. Caligula Caesar	
Sertorius Macro	Tiberii libertus
Nero	Agrippinae filius
Drusus	Agrippinae filius
Aelius Seianus	Praefectus Praetorio
Tiberius Augustus	Imperator
Miles	e custodibus Drusi
Gracinus Laco	nocturnarum vigiliarum Praeses
Ancillae duae	cum Agrippina
Chorus Romanorum Senum	

<Actus primus>

Agrippina, Probus Centurio

Agr. Spes laborum sola nostrorum, parens
Aeterna Divum, Roma, qua maius nihil
Sol aspicit, seu tollat Oceano caput,
Seu mergat undis: sentio vim syderis
Genialis et illecebram amici aëris 5
Coelique flatus, unde vitalem diem
Hausi. pudendis obsitam quamquam malis,
Oblectat Urbis dulcis aspectus tamen
Et mulcet animi lacrymas acres mei.
Salvete Divum templa, Semideum lares 10
Et dedicatae maximorum imagines
Superbae Avorum; accipite squallentem Nurum
Moerore foedo, sanguinem Augusti et genus
Sacrum Deorum: Caesarum indignum domo
Spectaculum sortisque ludibrium ultimae. 15
Nam quidnam inexhaustum est mihi dirum, efferum,
Atrocitate splendidum? heu miserum caput!
Consorte thalami prodito Diis proximo,
Extorris, exul, indigens, domi timens
Errare cogor; defit in loco locus, 20
Vbi reclinem latera, ubi Coelum hauriam
Commune cunctis. immemor, Roma, es mei;
Noverca qualis quantaque, heu, facta es mihi.
Quid dissimulo? quid sileo, quae patior foris?
Ancillarum cultus est pudor meo; 25
Est victus arctus, dura strata et sordida.
Quin et tenebras vertici invexit meo
Lanista vilis, altero quo lumine
Orbata videam, Roma, dimidium tui.
Quid optimos recenseam natos, duo 30
Dilecta nostri pignora, heu nimiam, sinus,
Columen senectae, rebus abiectos, truci
Custode septos? pessimum admotum spei?
Deflere puerile est; queri mentem arguit
Degenerem, ineptam, foemina dignam infima. 35
Vos Dii penates Urbis ac Troiae decus
Nobis avitae, sarcina o patris pii;
Vos Mars Venusque, gentis auctores meae,
Adeste fessae. Magne tu Geni loci,

	Defende natam: nulla me facta arguunt; Romana semper sensa prae gestis tuli. Afferte lateri molle solamen meo. Datum satis sit hostibus Coelo et solo. Nunc Diis litatum quando per nos est prece, Quod imminet, gerendum atque audendum est, Probe.	40 45
Cent.	Aequum est; trahere sermone nam tempus modo Inutile est, Regina.	
Agr.	naturae arduum est Resistere, o Centurio; et vehemens dolor Moram reposit. caeterum cum Dii fugam Ex insula cruore lapsante in meo Proni dederunt liberam, et Romae sumus, Nobis necesse est prompta consilia et modum Caute expedire, quo salutem liberis Mihique pariam. convenire scilicet Hos si velimus, sponte quorum iniuria In has lacunas ruimus, id vero arbitror Summum malorum, cladibus cladem addere; Nota est voluntas. si manere et longius Iuvat opperiri, sola quod dies ferat, Haud esse tutam iudico sententiam: In Vrbe quippe degimus gnara omnium Rerum, silente nullam; et ingenuus decor Se prodit oris. parte divulsus dies Ex altera quin frontis auget indices Notas; licet latere nec monstro diu. Adeam clientes patris aut viri intimos, Donec beatos esse fas nobis fuit, Opem ferendam perditae qui censeant? At quotus horum est quisque, qui gladium manus Evaserit saevissimae? detur tamen Plerosque substitisse et in summis locis Sui tueri dignitatem nominis; Quis posthabebit rebus invisis suum Caput? meoque iure se in laqueum feret? Haec nullibi speranda, sed Romae minus. Sibi quisque studium navat et rebus suis Ac caeterorum negligit pericula; Qua sit timendum, pascere est verbis satis. Quae plena cum discrimine ac metu omnia Animis oberrent tristibus, non sum potis Deliberare quicquam et anceps haereo. Quid, Senior, inquis, mole rerum exercite Annisque docte? quae tua est sententia?	50 55 60 65 70 75 80

- Cent. Id cogitabam saepe, cum procederem,
Regina, tecum. saepe metuebam tibi; 85
Nec conscio tantum est mihi ad tantam luem.
Sed quando fas est nemini mortalium
Per semet omnia posse et aliena haud ope
Saepe indigere (scilicet homo homini Deus),
Ad quempiam divertere et committere 90
Eiusce te fidei necesse existimo.
Recense amicos, cogita affines: neque
Periere cuncti, credo, nec cuncti fidem
Fallent; tot inter improbos surget bonus.
Vide illud ergo, quo recedas tutius; 95
Securus error esse, opitulari neque
Possunt tenebrae.
- Agr. cuncta sapienter, Probe.
Mihi fidelis socrus est Antonia,
Quae me fovere sueta, dum licitum fuit.
Huius de amore nil dubito nec de fide. 100
Tu Principem facile reperies foeminam
Genitam Imperante, coniugem clari Ducis
Olim, secundo neutiquam addictam thoro,
Semen Deum, Germanici matrem mei.
Hanc convenire clanculum cures, velim, 105
Meos labores et pericla exponere
Marisque terraeque, in eo dum tristem fugam.
Huic me dedisse tramiti spei impotem,
Ni nostra quantum socrui spes nititur,
Cum iam nequirem tot nefanda perpeti. 110
Porro imparatam et indigam rerum omnium,
Sola miseria divitem, ore sordido
Hic esse, nullum qua mihi est solatium;
Prudentiam omnem deesse, consilium et mihi.
Per obsequia mea oro, per suum caput, 115
Germanicum per mutuum et magnos Deos,
Mihi opem ferat, ne deserat tristem Nurus,
Meae saluti et dignitati consulat.
Heu, quid plateis profuga, quid triviis agam,
Periculo imminente semper ultimo? 120
Cum tanta causa feceris mea, Probe,
Hoc adde summum; nuntius bonus redi.
Superi rependent illa, quae haud licet mihi.
- Cent. Fieri quod a me est potis, agam illud sedulo;
Tantum Deorum praestet auxilium favor. 125
Sed te viarum in publico stare haud decet
Primarium caput. subit animum: prope
Anus pudica est nota et affinis mihi,

Colens, perosa nuptias, viduum larem.
 Si iusseris, reponam apud eam te, tuo
 Clam nomine et fastigiis, donec pedem
 Referam. 130

Agr. placet, Centurio; haud pedibus mora est.

Caligula, Macro

Cal. Beata posset esse si mortalium,
 Amice Macro, vita, certe neminem
 Reor beatum, qui timoris aut spei
 Perennis esca vivat incertus sui. 135
 Quisquis Deorum munere est nactus modum,
 Vt desit et, quod speret, et, quod invicem
 Metuat, putaverim unicum Iovi hunc parem.

Ma. At spes metusque maximarum enutriunt
 Rerum capaces spiritus; et arduum
 Tentare nil auderet ac nil assequi
 Mens nostra posset, destituta huiusmodi
 Calcaribus. si rite, Caesar, cogites,
 Mensura rerum sola magnarum est labor. 145

Cal. Difficile quam sit omnibus numeris senem
 Clausum mereri, tute iamdudum vides;
 Atque ipse morem gerere cum studeam quidem,
 Nunquam vereri desino: semper latet
 Charybdis ista, semper exitium struit
 Haec artium foecunda mens et multiplex. 150
 Quo sim penes profunda talis nebulae
 Loco, quis intellexerit? quis explicet?
 Beatus o Seianus, uni scilicet
 Cui totus ille nullibi tectus patet. 155
 Recurrit animo saepe damnata et parens
 Et bina fratrum probra: formido genus,
 Nativo et odio pereo in oculis Principis.

Ma. Hoc cautiorem te necesse est oppido
 Ductare vitam, praeter atque Avum nihil
 Habere pensi. nihil es, Cai, seni
 Nisi obsecundes, eius artes induas,
 Formes te eundem. quicquid in matrem cadit,
 Quicquid repulsis fratribus mali obvenit,
 Te permovere debet invictum minus, 160
 Quam si teatro fabulam spectaveris,
 Et vapularit Davus in triclinio.
 Omnia feres, dominarier si volueris
 Omnibus. id unum cogita: Imperium peto. 165

- Cal. De fratribus, de matre iam notum est satis 170
 Nil affici me; quippe nec placet mihi
 Hic esse Drusum, mancipatus carceri
 Quamquam tenebras incolat. scenae dies
 Immutat actus, rebus una cum novis
 Irarum, amorum fert vicissitudines. 175
 Id mordet animum, Macro, iam pridem meum:
 Est Drusus atrox efferatae audaciae;
 Evertere ego nisi aemulum coner prior
 Aetate me priorem, amore et Civium,
 Evertar ipse, si movetur fabula. 180
 Neronis alia est ratio: mollis est pecus
 Effoeminati moris atque inertiae,
 Metuere quem necesse non existimo.
 Quod si metuendus, facinus ut primum bene
 Cessit, secundo plana iam facta est via. 185
- Ma. Tu fac, tibi expedire quod, Caesar, vides.
 Vox illa trita est et recepta gentium
 Consensione temporumque origine
 Regum a vetusta: regna non capiunt duos.
 Non Sylla Marium, non vicissim Marius 190
 Syllam tulere; nec pepercit Iulio
 Magnus, generum et a culmine excussit socer.
 Haec fata demum perdidere Antonium.
 Fraternalis quippe bella quid recenseam
 Regumque Thebas expiatas sanguine? 195
 Ne quaere longe exempla, quae tenes domi.
 Vrgere praestat, quam morari pharmaca.
- Cal. Sed cuncta magna, parva postulant modum.
- Ma. An causa desit, qua decoro nomine 200
 Tollatur auris Drusus? est domi seges
 Veterum clientum fida; quem promptum putas,
 Hunc occupa, apud hunc charitatem in sanguinem
 Tuum gemendo obtende, defer munera,
 Quo ianitori suadeat, custodiam
 Vt negligenter curet atque ansam fugae 205
 Det inscienti; sive mavis fallere
 Et ianitorem, poculum dari iube,
 Vt ebrius dormitet atque impos sui
 Druso obsequatur.
- Cal. lucra quae feret fuga?
- Ma. Praeclara: iuveni infensus ac metuens sibi 210
 Quaeret fugacem senior et, ne quid domi
 Turbare possit amplius, ne quid foris,
 Interfici iubebit et formidine

Video sat artes subdolas et ambitum.
 At ipse, qui tot perdidit claros vafer, 260
 Ipsum perinde habebit Seianum quoque
 Ludibrio, quid triste cum metuet minus.
 Serpit penes iam milites auctoritas
 Macronis alta, iam videmur intimi
 Haerere Regi: fata sunt nostra in manu. 265
 Solertia opus est; accident fausta omnia.

Nero

Ne. At dormione? an vigilo? mense somnia
 Nocturna ludunt? verus an rerum mihi
 Dat se videndum vultus? ergo vinculis
 Solutus erro? milite haud cingor truci? 270
 Haud insula interceptus aut Coeli aut sali
 Spectator? egone in Vrbe sum? egone sum Nero?
 Vix mihi fidem habeo. Numina, o, grates ago
 Vobis perennes; dexteræ hoc vestrae est opus.
 Nam si velim censere, quo res ordine 275
 Processerit, quo e Pontia exierim modo,
 Peream profecto, si sciam. vos obiicem
 Fregistis omnem perfugamque Aeneio
 Vos appulistis obsecuti littori.
 Nihil mihi horum fuerat audendum, nihil 280
 Sperare licuit; absque vestro munere
 Aeternam agebam serus Ixion rotam.
 Nam quaenam omisi studia? quas artes diu,
 Cassis tamen successibus, donec dies
 Decreta vestris adfuit sententiis? 285
 Favete nunquam fessa, dum redeat quies;
 Quam si annuetis, prodige vestris dabo
 Ardere in aris victimas, Phoenicios
 Nec non odores naribus subdam piis.
 Sed quid ego? in hanc cur contuli terram pedem? 290
 Haec terra patria est mihi, sed hostis hostibus
 Regnata saevis. qui Tyranni clauditur
 Domi, Tyranno vivit, haud certe sibi.
 Cautè ambulare, cautius linguam decet
 Movere parcam; nosco iampridem loci 295
 Genium, nec aura fallit expertum improba.
 Ne nomen edat fama, ne species sui
 Se proditrix accuset, hic labor mihi.
 Inops, inermis, nullibi et tutus mala
 Tentare fata haud debeo, quem dextera 300

Nec servet audax nec satelles aeneus.
 Tantum tueri liceat, o, Drusum meum,
 Miscere nec non dexteras et alloqui;
 Quo, ni perennis ira Divorum manet,
 Sic consulatur rebus afflictæ domus, 305
 Vt tot levare cladibus tandem queat.
 Ardua profecto posco, sed iustissima.
 Qui mitigatas traxit ad lyram feras,
 Huic ire, abire non negarunt Inferi.
 Hic præstat explicare nervos ingeni, 310
 Formas me in omnes vertere atque omnem doli
 Vicem subire, vel ipse si carcer manu
 Purgandus esset. dignitatem neutiquam
 Foedat, quod arcta præcipit necessitas.
 Atqui ultro Apollo pavit Admeti gregem. 315
 Tentare demum quamlibet decet viam.
 Sed ventitantes audio: in nemus fera,
 Si quem sonum perceperit, pedem refert.

Centurio

Cent. Nunc illa honeste degit affinem meam
 Penes recepta Plautiam; et Divum fuit 320
 Reperisse munus nocte sub furva locum.
 Ast oppido provinciam me sentio
 Cepisse duram, Rege damnatam aspero,
 Qui foeminam deduxerim coram. bene
 Vtinam hoc utrique vertat: implacabilis 325
 Est ira Regum nec senescit tempore.
 Sed cur negarim miles officium Duci?
 Nullus amor est, qui morte finiri potest;
 Eius cineribus frigidis quoque serviam.
 Quicquid futurum est rebus et capiti meo, 330
 Intaminatam comprobavero fidem;
 Ingrata nec sepultis ista manibus
 Erit voluntas, nostra si manes movent.
 Quin vero, et uxor ipsa de Probo Ducis
 Quid non meretur? naufragus, nudus, tremens, 335
 Vix ore spirans, indigus rerum omnium
 Ad insulam natavi, et, ubi nefas opem
 Sperare dulcem inhospitali in littore,
 Haec una, quamquam in sordibus, præsto fuit
 Et vindicavit sortis ex iniuria. 340
 Porro invenire Drusianam Antoniam
 Existimo difficile nec, me vertere

Quo debeam, scio iamdiu Romae rudis.
 Quod si per oras sciscitari et quaerere
 Velim, videndum est, tuta sitne quaestio, 345
 Nec cuilibet fidendum. agere temere est viri
 Plane inscientis reque nulla exerciti.
 Hic suspicaces esse nonnihil procul
 Admonuit animos fama; delatoribus
 Gaudere valde Principem: caute, hercule, 350
 Mihi est agendum, neque movendus est lapis,
 Qui nostra tundat capita, nos atque opprimat,
 Quando vel ipsam traheret haec mecum improba
 Ruina Dominam; solus haud essem reus.
 Memini viro ducente apud nos spiritum, 355
 Dein filio sanctissimis, Antoniam
 Egisse vitam splendide in Palatio;
 Post luctu abisse, sordidatis aedibus
 Actura menses coelibes luxu procul.
 Quo vero abierit, quando abessem, nescio. 360
 Haereo quidem inconsultus atque anceps viae
 Importuoso in aequore. at necessitas
 Deliberantem minime, agentem postulat.
 Simulabo servum quaerere eius me domi,
 Seu quicquid aliud suggeret melior Deus. 365
 Non pauca saepe dura sanantur fere
 Ex tempore inque agone. quae, si cogites,
 Pereunt; repente quippe multa suppetunt,
 Quae rebus obtestentur in gravissimis
 Sibi vindicare plurimum casum et Deos. 370

Chorus

Cho. Sol, qui quadriugis vectus ab axibus
 Plusquam Regifico Syrmate nobilis
 Intextus humeris induis aureos,
 Mundum perpetuo cingis et ambitu,
 Quam tu quamque soror proxima syderum, 375
 Cuius nox dubiis credita cornibus,
 Et quaecumque micant caetera lumina,
 Qua vos lege Deus gentibus obsequi
 Rerum primigena iussit origine,
 Hanc servatis adhuc et sine crimine 380
 Gaudetis reduci condere circulo
 Aestates homini frugibus uberes,
 Et ver ac violas ducere pergitis,
 Autumni et gravidum multiplici sinum

Foetu. vos patriis cedere ritibus 385
 Nescitis stabiles. at genus asperum
 Iapeti veterem respuit ordinem
 Semper deterior; de scelere in scelus
 Lapsu et praecipiti tendit et incubat
 Irritatque Polum, dum Polus illius 390
 Haud curam assiduo munere negligit.
 Vos septemgeminis collibus additae
 Arces Romuleae, non sine tristibus
 Appello lacrymis; te simul alveo
 Flavo, Tybri pater, dicite seculis 395
 Quam primis animas ureret inclytas
 Vnus laudis amor curaque ad arduam
 Virtutis gradibus tendere gloriam,
 Non auctu proprio, sed patriae bono:
 Transibant in opes omnia publicas. 400
 Non corruerat impotens
 Sublimes animos ambitio neque
 Regnandi studium et dira cupiditas;
 Fallax praecipites non Venus egerat,
 Sudatis aberat luxus ab aedibus; 405
 Castam solliciti pauperiem domi
 Curabant humiles, iustitiam foris.
 Fasces lectus ad Imperi
 Ibat iudicio et munere Civium
 A rastris aliquis. coeca pericula 410
 Sic iussit patriae temnere charitas.
 Hinc tot magnanimae fortia dexteræ
 Manarunt opera, hinc fractus acinaces
 Medorum cecidit; pulsus et Annibal,
 Nec non Oceanus paruit ultimus. 415
 Ad famam pavitant Indus et Aethiops;
 Et quocunque diem fert iubar aureum,
 Nostri transgreditur gloria nominis.
 Felix Roma quidem, nisi
 Desissent hominum talia pectora, 420
 Mores ni sereret tempus adulteros.
 Laevo singula Numine
 Procedunt; periit fides,
 Exacta est pietas, et pudor exulat.
 Solers quisque sibi, non patriae studet; 425
 Privatas et opes atque potentiam
 Communi amplificat seque curulium
 Haeredem statuit funere publico.
 Aedes dedecori est unius oppidis.
 Proh Divum atque hominum fidem; 430

Det quisnam, ut redeant ad caput omnia.
Sed fatis agimur, neque
Mens assueta dolori
Non praesaga procellae est;
Nec deest forsitan esca: 435
Quamvis nocte sub alta
Haud arcana patescant,
Pronas sentio nubes.
 Vos, quae froena rotatis
Vasti Numina mundi, 440
Si flecti prece fas est,
Fessae quando laborum
Exhaustum est satis Vrbi,
Omnem avertite pestem;
Priscos reddite mores. 445
Puro in lumine virtus
Inconcussa nitescat,
Virtutemque secuti
Dura a sorte resurgant.
Fraudes, ira, libido, 450
Vi nulla rediturae,
Ima in Tartara tendant.

<Actus secundus>

Drusus, Nero, Centurio

- Dru. Adestne quisquam? neminem video quidem.
Bene est; manu iam sum in mea et dominus loci.
Iam dura abegi vincula, erupi e styge 455
Interminati carceris; trucem dolo
Vici Tyrannum. at saepe vertendus mihi
Est oculus atque auris: sinistram, dexteram
Oportet explorare; quivis sibilus,
Quaevs timenda est umbra, seu sim perfuga, 460
Seu me renuntient odia Domini reum.
Aurae nec ipsi credo. sed enim magnum est malum
Hominem imperare hominibus et, quandoquidem
Sic urgeat necessitas, non optimum
Praesse, quem nec ira transversum trahat 465
Nec vis amoris, iure sed iusto regat.
Id si fuisset, Drusus haud foret miser.
- Ne. At, at quid huc revertor? haud tuti sumus.
- Dru. Imminet aliquis ad terga, vel videor sonum 470
Audire vocis. veste sed sum sordida,
Hostile ni quod fuerit et domesticum
Caput, novato me tuebor nomine.
Male cogitabit iste, si capio fugam.
- Ne. Nescio quis hic est. vacua sed semper loca 475
Si in Vrbe quaero, nullibi est locus mihi.
Audere forsant praestat et Divum fidem
Cauter experiri.
- Dru. accedit et pubem fovens
Puer videtur, iure nec melior meo.
- Ne. Quid, si alloquar? non audeo.
- Dru. sed nescio, 480
Quid me haud volentem pertrahat. quatit metus;
Alea tamen sit iacta. magnum incommodum est
Errare Romae per tenebras advenam,
Vbi nec viarum nec hominum est scientia.
- Ne. Non hic Quirini ducit ex aura genus.
- Dru. Tu, bone vir, esne Romuli cultor soli? 485
- Ne. Non sum. procul sub alpibus sedes mihi;
Et nunc secunda volvitur Coelo dies,
Cum me superba detinent Pomoeria
Romae imperantis aede digressum mea

	Malignitate Praesidis mihi asperi, Quod illigare haud quiverit vitio meam Vaecors sororem. hanc militi nuptum datam Externa misi in rura et arripui fugam. Sic sua fefellit Praesidem violentia.	490
	Hic porro amicus atque popularis meus Oblatus hospes. invenire at ianuam Haud fas per umbras est, theatrum ni prius Magni reperio. grata, si mihi indices, Res nimis erit.	495
Dru.	non illibenter hac tibi Obsequerem in re; Roma sed pariter mihi Nova est: Pachini natus in Trinacria Vix appuli hos ad Tybridis flavi sinus, Rudis Latini moris et viciniae Omnis. coëgit asper et minitans pater, Cui facere satis haud Iuppiter quidem potest.	500
Ne.	Scilicet eadem sorte iactamur duo; Opem nec uni ferre nunc alter valet.	505
Dru.	At hic Neroni vocis est similis sono, Dispar nec aetas, et figura corporis Eadem videtur, unicaque dimensio. Custodiendus ille sed tractu nimis Abest remoto. doleo communem vicem. Sed vana ni me decipit sententia, Si dexteram calcaveris, recta inferes Pedem teatro.	510
Ne.	Drusus anne hic est meus? Sic ille defert ora, sic celsum latus, Sic verba fatur et profecto aequalibus Pubescit annis.	515
Dru.	equidem Drusi mihi Audisse videor nomen ex ore istius. Ni fallit auris, attigi metam: Nero Est frater iste.	520
Ne.	at quomodo e custodia? Incertus haereo.	
Dru.	quando sic placeat tibi, Ibo comes, levabo et aerumnam viae.	
Ne.	Abnuere nequeo, quod mihi est gratissimum: Fratrem tenere videor.	
Dru.	et quidem mihi.	525
Ne.	O Druse, vita carior mihi.	
Dru.	o Nero, Lux mea; beata o monstra, quae Dii perpetrant.	
Ne.	Luduntne spectra? veriorve imaginum	

	Fortuna fulget?	
Dru.	neutiquam fas est mihi Cohibere mente gaudia atque ore osculum.	530
Ne.	Vt te recipio laetus, ut te suavior. Sed vincla nodi quis refregit Gordii? Qua te Minerva vindicasti e carcere?	
Dru.	Longum est referre, quanta pertulerim mala, Quamque habitus, heu, sim barbare et crudeliter; Mens horret ipsa, vox nec aegra sustinet Res ferre detestabiles. Dii talia, Si iusta posco, auctoribus rependite. Hinc fustibus percussus, interdum et truci Collum catena pressus; inde atrocibus Minis petitus et securi territus Turbaeque sortis infimae ludibrium Vixi sepultus. nec malorum hic exitus: Escam negare dira custodum manus, Quae non negari sueta brutorum ultimo, Assuevit etiam, cuperem ut adeo e culcitra Tomenta deturbare pellendam ad famem; Horrenda vultu turba, verbo, dextera, Quales profundo Taenarus nutrit specu. Sic lacrymis et sordibus diu obrutus Nihil, nisi atrox, mente spectabam anxia, Viro aestuanti similis, ut prudentiam Vis morbi adussit atque rationem abstulit, Cui tristis obversatur ante oculos mali Imago perpes. fluere parietibus cruor Modo videtur, nutat ancipiti modo Domus fragore; nunc dehiscit horrida Sub pedibus et fauces aperit atras humus, Nunc ora surgunt aut videntur surgere Immania, et celebribus monstris pudor. Dum me ista terrent, tanta desperatio Me cepit, ut placeret unam quaerere Mortem, salutem ni liceret, pluribus Ne tristis ultra victitarem obnoxius. Id propter explorare cunctos exitus Solerter inchoaveram, ut caveam fera Rimatur omnem. quando sublustris mihi Servata negligenter, ecce, ianua Apparuit nuper, mora nec ulla, exui Suetos amictus, sordidatos sustuli, Quos obtulit Fortuna; clam custodibus Nec non fugae me tradidi. o magnum Dei Donum, quod offers obvium te, te mihi	535 540 545 550 555 560 565 570

Hac sorte rerum. quicquid id, spero optimum.
 At te quis astus liberavit insula? 575

Ne. Doleo vicem tuam; mala adeo, prout bona,
 Nam fratribus communia. at luctus meos
 Si voluero requirere et committere,
 Valde ambigam, quos praeferam. iam stigmata
 Toto rigescunt corpore, et sub verbere 580
 Interminato languo. centurio,
 Miles, satelles, lixa, mirmillo, spado
 Habuere me, quem fingerent signum sibi
 Crudelitatis et furoris; inclytus
 Ille Imperator, qui me haberet durius. 585
 Nunc dira vocum subditarum nomina
 In vulgus occoepere foedum spargere,
 Mihi occidendum iussione Principis;
 Nunc quassat uncus improba infames manus:
 Quae caedis instrumenta sunt servilia 590
 Magis, simul vaesanus ostentat latro.
 Nullus minarum finis et convicii.
 Saepe etiam in apicem scopuli agebant horridi,
 Quasi daturi in coeca praecipitem freta.
 Victus ratio ceu belluarum, sordida, 595
 Enormis, arcta; strata nequaquam, solum
 Pro culcitra et, si durius quicquam solo est.
 Omnia misera, pudenda nec digna auribus.
 Tandem resipui; placuit ex igne egredi,
 Quamquam imminere cernerem pericula 600
 Gravissima, et repente nactus ostium
 Fractum cloacae per tenebras prodii
 Meque aequori commisi et obscoenis vadis,
 Ducente Divum quopiam silentio,
 Donec Latino reddidi me littori. 605
 Exin viarum ambage longa et flexili
 Urbem assecutus lumine hic fruor tuo.

Dru. Porro quia minime est putandum, ut optime
 Tu inducis animum pariter, ut credas, tuum,
 Iniussu abisse nos Deorum e vinculis 610
 Atque huc eodem commeasse tempore;
 Imo ad beatum quidpiam est tantus favor.
 Geri quid a nobis queat, quid debeat,
 Reor videndum, quo parentem liberam,
 Quam certa res est clade plus nimio premi, 615
 Praestare liceat, nos et una exolvere
 Angore longo prorsus et formidine.
 Hic explicandum est robur ac nervi ingeni;
 Istum probandi sedulo ad lapidem sumus.

- Ne. Vnum id parabam mente, cum cepi fugam, 620
 Et hoc te amabam convenire nomine.
 Sed arduum opus est, dura consultatio,
 Rem iure si metimur aequo, plurimum
 Deliberando quae requirat temporis:
 Praesidia neque enim habemus ulla, quorum ope 625
 Tentemus aliquid; et nihil contingere
 Deterius ipsis posset ac fieri palam
 Viri in furore tam cruento pessimi
 Novisque vetera offensionum intendere.
 Quemquamne teneat Roma, qui nostram velit 630
 Suscipere causam? cum voluntas Principis
 Aversa, nec Praefectus implacabilis
 A criminosis abstinet calumniis,
 Daturus auris irritas semper preces
 Nostras et omni naviter conatui 635
 Semper futurus hostis atrocissimus?
 Certare durum est, unius potentia
 Vbi cuncta sub se deprimit iusto procul;
 Speranda nec mutatio, ni in turpius.
 Fuit ille semper sanguini infensus suo 640
 Eritque semper, dum fruetur spiritu.
- Dru. At ille semper non fruetur spiritu;
 Morbis premuntur viscera, et senium gravat.
- Ne. An noxios te praeterit nunquam mori?
- Dru. Quid, si laborem nostra suscipiat manus? 645
- Ne. Ita tibi vilis noxa parricidium est?
- Dru. Tyrannus ille.
- Ne. at iudices nos non sumus.
- Dru. Ego me tueri caede cuiusvis reor
 Licere: nullum facinus amplum atque utile
 Patraret aliquis, talium sophismatum 650
 Si vim timeret.
- Ne. me necessitas potest
 Movere sola.
- Dru. quidpiam nec me movet
 Praeterea. ego quidem vulnus infligam prior
 Tuoque aperiam nobilem ferro viam.
- Ne. Sed quo per aeratum agmen irrumpas modo? 655
- Dru. Deus est animus et quidlibet magnum aggredi
 Nihil veretur. saepe summi improvide
 Castris in ipsis occubant gladio Duces.
 Nonnulla sibi Fortuna permitti iubet.
- Ne. Detur, sequatur vota successus rei. 660
 At nos ab ulcipientibus quis eruat?

- Dru. Consulta sub tumultibus quae suppetant?
 Caeso profecto, a quo timendum aut praemia
 Speranda, causam nemo curat perditam;
 Et nostra forte cum patebunt lumina, 665
 Pronus favebit quisque percussoribus.
 Quod si salutem non licebit assequi
 Nostram, Tyranno solvere humanum genus
 At est decorum; hoc mentibus solatium.
- Ne. Egregium; ut ornem caeteros, memet premam. 670
- Dru. Sperare semper mentis excelsae fuit.
- Ne. Sperare laudo, temere agendum sed nihil.
 Porro cum agatur maximum negotium,
 Vterque nocte sub profunda cogitet,
 Quid expeditum lubrico in facto siet: 675
 Dum vivit hostis scilicet, vivit metus.
 Tum mane summo comparati proximum
 Fanum petemus, Diva quo boni ominis
 Fortuna colitur; quippe nunc ultra simul
 Nos esse iniquum iudico nostrae rei. 680
 Minus patebit unus, et minor mali
 Suspicio surget, si seorsum degimus.
- Dru. Probo; tibi et me reddo Fortunae in sinu.
- Cent. Coire debent mane Fortunae in domum?
 Et Principi vim ferre? sat teneo scelus, 685
 Quamquam remotus substiti et sero adfui.
 Proh quanta plebis infimae est audacia.
 Haec nacta non est negligentem occasio;
 Iam quid gerendum sit, mihi in mentem venit.
 O sancta Coeli quam favetis Numina! 690

Seianus

- Sei. Servire dura, mehercule, est provincia,
 Spes ni imperandi servitutem nutriat.
 Quod si semel adegerit animum ad hanc rem suum
 Quisquam, suo nec se orbe contentum ferat,
 Hoc coeptitarit quicquid ad fastigium, 695
 Id diligenter persequi atque absolvere,
 Si vir sit ille, debet, infortunia
 Parata ne aliis cieat in suum caput.
 Ego, quem parens natura sat fecit virum,
 Quamvis equestri nata Vulsiniis loco 700
 Me gens in auras fuderit, Romae novum
 Ferme, parente scilicet genitum novo,
 Et cogitavi de imperando fortiter

Tamen et coëgi multa ad illud naviter;
 Neque ad hanc diem damnare fortunam queo, 705
 Neu poenitendum audaciae. ut primum attigi
 Aulam obsecutus Caesari, solertiam
 Omnem putavi rite quaerendam mihi,
 Ingenium ut aequare hominis acre et subdolum:
 Hinc in labores primus et pericula, 710
 Quicquid recusent alii, id amplecti acriter;
 Idem arrogantis, ambientis nomina
 Vitans; modestus fronte diffusus pudor;
 Nec Principi non blandiens lingua et manu,
 Prout illum amare videram; interdum et bona 715
 Consilia subigens sicque vel famam aucupans
 Habui resectum. iura benevolentiae
 Conversa sunt in me omnia; et Domini foris
 Studens saluti, laudibus, sceptris, rei,
 Intus paravi, quae meam ad potentiam 720
 Facerent viamque sternerent regno mihi.
 In castra nam collectus excubitor prope,
 Quo tendit arte miles urbanus mea?
 Quo tendit aestimatio atque auctoritas
 Mihi acriter quaesita, tandem nutibus 725
 Meis ut omnem pateat obvolvi ordinem?
 Ipse in Senatum lego, Senatu amolior;
 Ius fascium do, cui lubet; subdivido
 Simul curules. ipse collega Imperi:
 Meae coluntur cum Nerone imagines, 730
 Vxorioque iure tango Caesarem.
 Iactent Agrippina genus atque liberi,
 Interea ad undas exulent inhospitas.
 Vt amovere scilicet coepi obiices,
 Vt luce natum Regis exemi unicum 735
 Binosque abegi spe nepotes regia,
 Me, me tuentur lumina Aeneadum omnia,
 Et cuncta vergunt maxima in meum decus,
 Torrentis instar, sponte qui praeceps ruit;
 Aulaque inani libere solus fruor 740
 Successionis pene securus meae.
 Amant, timent, odere, plusquam et audio
 Ephaestionem. sed nihil pensi est mihi,
 Dum naviter curare rem meam datur.
 Tamen quia metuendus est hostis, iubar 745
 Donec tuetur Solis atque auram ebibit
 Vitalem, et humana ratio est mutabilis,
 Quin nec sub uno volvitur rerum rota
 Tenore variosque accidit casus dari,

Tutius id esse existimo totum genus 750
 Delere prorsus, exules calumniis
 Opprimere, quod mihi est facile, ad ipsam necem.
 Hunc, qui videtur proximus, Caium dolis,
 Quem dum fovere fingo, dum regno paro,
 Obtendo nec non cassibus canam fidem, 755
 In rete clam compositum et in technas traham.
 Sic luce destituti summi syderis
 Me de sepulchro dentibus nullis petent.
 Odere qui me nempe, mortem his debeo;
 Hostisque, nostrae, est, officit quisquis rei. 760
 Natura mihi sat fraudibus munit sinum,
 Et cogitanti plura sponte suppetunt.
 Sed nihil agendum hoc tempore, nisi ut omnia
 Servem vigil secunda, quae dies ferat.

Centurio, Agrippina

Cent. Quid fecerim, Regina, quid fieri putem 765
 Debere posthac, nolui alienae domi
 Tibi explicare, veritus auritum solum,
 Oculata tecta atque ora tignorū improba.
 Nam saeva res est, cui recusent tigrides
 Adesse crudae, quam referre cogito. 770
 Agr. Quid? facta nobis hostis estne Antonia?
 Nos ipsa quoque destituit et struit mala?
 Adeste Numina inferi et superi laris,
 Novum videte crimen. heu, nusquam fides
 Secura degit. mene cuncta polluunt 775
 Commissa solam? at denique invisum hoc caput
 Trudatur imo et obruatur Tartaro;
 Sit meta sorti.

Cent. nulla sit menti inquires,
 Verenda Princeps; imminet nihil mali,
 Nec saeva res, quam proferam, temet ferit. 780
 Imo saluti sternit, ut reor, viam.

Agr. Quod rite vergat, syderis quando mei
 Nosco venenum. fare.

Cent. cum de Antonia
 Rogare coepi convenam frugi et bonum,
 Prout os ferebat, ille, seu metus foret, 785
 Seu vera rerum forsā ignoratio,
 Sese negavit scire, quo degat loco,
 Ac terga vertit protinus. quidam illico,
 Qui forte iuxta sciscitantem audiverant,

	Admussitare, foemina de principe	790
	Quid miles Vrbi ignotus adeo quaereret.	
	Ego reduxi exinde dissimulans pedem.	
	Quae parte postquam contigere in altera	
	Atque altera neque illa dissimili exitu,	
	Tum sensi eadem prorsus in formidine	795
	Moerentis esse Civitatis incolas,	
	Quam rumor aures tulerat ad meas procul.	
	Diffisus omni scilicet solertiae	
	Animique pendens regredi coepi.	
Agr.	at tibi	
	Quidni rogetur Plautia, affinis tua?	800
Cent.	Incuriosam foeminam novi optime:	
	Illam latere posset et Solis iubar,	
	Sat si frequentet alta pulvinaria;	
	Neque expedit movere, quae te detegant,	
	Dum protrahis domi eius occultam moram.	805
Agr.	Sed perge, quae nunc suppetunt.	
Cent.	reversio	
	Ad lucra fuit haec magna, nec sine numine	
	Reor Deorum: comperi nam proxime	
	Duos in umbris alloquentes invicem	
	Secretiore a caeteris commercio;	810
	Non ora sive corporis cultum horrida	
	Prae nocte vidi. restiti sub angulo	
	Latenter arcto (cura ut est mortalium	
	Amans sciendi) immobilisque pendeo.	
	Sermonis a me tristis illos improbus	815
	Avertit ardor; verba nec fas singula	
	Audire. tantum exinde collegi tamen,	
	Quantum resecta est flamma, quae ad nos pertinet.	
Agr.	Quae flamma, ni sit noxia, ad nos pertinet?	
Cent.	Dicam, nec esse iudices tum noxiam.	820
	Impia, scelesta, horrenda detestabili	
	Consilia labro in Principis sacrum caput	
	Nebant; et ima voce conventum fuit,	
	Vt mane summo luminis nutu aurei	
	Fortunae ad aedem commeent, fiducia	825
	Muniti iniqua, ut inde principium rei	
	Rite auspicentur.	
Agr.	quid vel hoc nostra interest?	
	An liberari ab hoste quod detur locus?	
Cent.	Non id parabam. quippe res est ardua	
	Virum imperantem tollere, acri militum	830
	Septum corona et principum. talem improbi	
	Nec praeferebant, rite si expendo, indolem,	

Quae criminum promittat audacissimum.
 Haud Roma Brutos pariet usque et Cassios.
 Sed tutiora cogitavi exponere 835
 Consulta Dominae. certius nihil puto
 (Quod nempe veteri iure quodam et ordine
 Innititur) quam destitutos viribus,
 Inopes, inermes mole dominantum opprimi,
 Nec posse miseros cum beatis congregari. 840
 Nam quid leoni faciat imbellis lepus?
 Ergo alia factis ratio tentanda et via:
 Per obsequia, per supplices iram preces
 Decet potentum flectere, horum gratiam
 Captare cultu. saxa non frangit vitrum. 845
 Hortarer, id fortuna cum dedit tibi,
 Et apta prorsus obtulit se occasio,
 Vt elaborares demereri Caesarem,
 Lenire saevientis acres impetus,
 Ambire beneficio, quod oppido inclytum 850
 Ducet, saluti viderit si te suae
 Consulere, clade seposita et iris procul.
 Id quippe mentem subiit, accedat tua
 Modo voluntas, ut libellos supplices
 Tu apte ad illum sedulo exares manu, 855
 Venisse queis te nunties ad patrios
 Colles doloris impetu et fretam ipsius
 Benignitatis numine ac veniam roges
 Simulque parricidii indicium feras,
 Vt caveat, ut praeveniat infandas manus 860
 Dignasque geminum poscat ad poenas caput.
 Ab ore pignus tale ne temnas meo
 Amoris officiique: non inutilem
 Sumes laborem, Domina. cum de sanguine
 Res est, amicus ille habetur maximus, 865
 Qui scelera defert Regibus, qui praemonet
 Vitaeque eorum vindicem sese exhibet.
 Nil charius vita viro et sceptris Duci est.
 Feram libellos ipse; ne cures modum.
 Agr. Ingens opus proponis et plane arduum. 870
 Cent. At magna cuncta gesta sunt in arduo.
 Agr. Nimis ille durus, hostis est nimis mihi.
 Quae debuere charitatem, gratiam,
 Opes, honores Nurui ab ipso quaerere,
 Ingens honesti cura, supra foeminam 875
 Ad magna natum pectus, in malum omnia
 Vergunt et animo in perditio invidiam creant;
 Culpa est mereri, noxa naturae favor.

- Cent. Quid ergo in Urbem veneris carens ope
Rerum omnium, omnia et timens?
- Agr. pepulit dolor, 880
Odium laborum, cura gnatorum atque amor.
- Cent. Sed nihil abest a fine proposito amplius,
Pendere quam sic animo et incertas diu
Agitare curas.
- Agr. quid, si amici sint mei?
Nocebo amicis? proditrix meorum ero? 885
- Cent. Nemo est amicior tibi adeo quam tu ac tui
Monumenta ventris, dulcis effigies viri.
Qui vero amicos censeas? quales decet
Tibi esse amicos, nobiles certe et graves,
Non in plateis principum caedes parant; 890
De plebe sunt hi. rumpe inutiles moras:
Conatus horum futilis quamvis erit,
Vt qui rotantur nubilo saepe aëre
Rictus Leonum flammei et horrendus Draco,
Haud futilem mereberis tu gratiam. 895
- Agr. Mens haeret anceps.
- Cent. esse si credis Deos
Rerumque curam coelitus mortalium,
Permitte Divis aliquid. ipsa iam tibi
Res est in arcto; tota cunctando peris.
- Agr. Ergo huc traxit nos ubi fatum, 900
Dura sequamur flagra prementis.
Si qua necesse est sole sub aureo
Mortalem facere, at quo arbitrio
Fruitur nimium miser, heu nimium?
Vos syderei plausus Olympi, 905
Hoc si Numina sancta iubetis,
Vt detrectem, quae mihi vires?
Servo nutus, haud mora, vestros.
Nulli debet obesse Deorum
Iussus facere et credere Coeli 910
Sese fidei. turbine in atro
Haec mihi suasio viscera placat,
Animi et pellit ab aequore nimbos.
Este duces, o Numina: vestro
Emicet omnis linea ductu. 915
Iamque abeamus, iam, Probe, dextram
Mihi fatalis subeat calamus
Et sanguineo serviat hosti.
- Cent. Imo serviat hic tibi et ille.
- Agr. O filii, dilecta capita mihi, heu, nimis, 920
Videte, quo raptatur infelix parens

Post tot labores, stemma quo summum cadit:
 Eius saluti facinus ingratum ordior,
 Qui tanta nobis damna, tam saeva intulit.
 Servare quam vos mallet et in tutum dare 925
 Isto soluta munere et solertia!
 Sed quid ego? vestrum denique in bonum et meum
 Spes, vota tendunt; falsa non utinam sient:
 Natura falli est maximo invisus Iovi.
 Sperare porro praestat atque haec mittere. 930
 Cent. Hoc, indolem, est, Regina, quod decet tuam.

Chorus

Cho. Iam nox adulta circuit
 Telluris udae cardines
 Mortaliumque corpora
 Labore fessa liberat. 935
 Iam spirat umbras aëris
 Circumvolutus ambitus
 Nec luce pascit lumina,
 Curru diurnae lampadis
 Orbem relapso ad alterum. 940
 Tantum minora sydera
 Edocta more militum
 Ad castra noctis excubant.
 Stant cuncta sub silentio
 Laetae quieti obnoxia. 945
 A me sed exulat sopor,
 Nec finis aegritudinis.
 Nam quis sub axe syderum
 Aut venenatos agat inter angues
 Tutus in saxo sitiante vitam? 950
 Aut sub ardenti positus camino
 Vitet offensas volucris favillae?
 Nulla vis illis valet ad salutem:
 Cuncta naturae genium sequuntur,
 Nec sciunt ulli nocitura collo 955
 Parcere. o nobis male fausta sedes
 (Quippe sermonem facit hora tutum),
 Roma, non Roma es, gravidum sed igni
 Ilium semper recalentis irae;
 Semper infandae luis ausa linguae 960
 Et maritalis violata lecti
 Iura. commisit sceleratus error
 Quicquid antiquus, patimur nepotes;

Incubat nobis aliena clades.
 Quis furor mentes, rogo, suspicaces 965
 Occupat! quaenam rabies malignos
 Insidet sensus? ut iniquus alter
 Alteri hostiles meditatur ictus,
 Sic sibi incertus metuit cavetque,
 Nec datur menti requies peresae. 970
 Nemo vel fari vacuus pericli
 Vel potest quicquam gerere. irretectus
 Cuncta delator tenet, innocentem
 Qui facit Numam sceleris peritum,
 Morte nec fractum subigit Catonem. 975
 Mutat hinc nomen scelerata virtus;
 Portitor pallet nitidus diei,
 Coeca nox crinem radiis coronat;
 Spectat et rerum genitrix stupenti
 Lumine probra. 980
 Hanc tulit regni rabiem libido,
 Dum sibi exhorret sociare quemquam.
 Sed prior regni ferit ima claustra
 Vltio, primus domui potentum
 Accidit terror, male dum Tyrannus 985
 Fidit aut fratri (miser) aut nepoti,
 Ipsa dum proles quoque suspicacem
 Regis obtutum potis est movere.
 Inde cognato Procerum cruore
 Regiae moles toties inundant, 990
 Ille qua duris scopulis egenus
 Exulat, qua se dolet iste pressum
 Carceris umbris.
 Nam quid infidi sociantur ungues
 In caput regum toties superbum? 995
 Ima quid foedae quoque plebis ira
 Instat invisio lateri potentum?
 Ni quod aut saevam timet, experiri
 Dexteram ne debeat imminentem,
 Aut suo sensit male plexa damno, 1000
 Mens coquat cladis simulata quantum,
 Quanta sub clauso Duce sint pericla.
 Heu splendidum Coeli genus,
 Qui indignitate barbara
 Tellure pulsi patria 1005
 Fathiscitis (nefas) diu,
 In morte longa et vivitis:
 Testes adeste vos mihi,
 Suspecta sane pectora

Vnius invidentiae, 1010
Vos noxa nulla perdidit,
Ni Civitatis charitas.
Vestris dolores sordibus
Addo meos, si quid iuvat,
Si amica mens solatio est. 1015
O quam beata secula,
Si perveniret debita
Ad vos Avorum laurea.

<Actus tertius>

Miles e Custodibus Drusi, Caligula

- Mi. Miserum caput; quo me denique abripiant noti?
Quae me cavernis occulat tellus procul? 1020
Seu qua nivosas hospitatur Caucasus
Nubes, Bootis sive sub pigri axibus?
Vino sepultus et sopore ianitor
Stertit humi aperto carcere, et Drusus loco
Nullo patescit. nempe corripuit fugam; 1025
De re quis isthac ambigat? nae, ianitor
Tantum piamen actus in crucem luet.
Eius me at utinam noxa ne secum trahat,
Late patent de more ut infortunia.
Regem furore percitum video truci; 1030
Vt fama ad aures venerit, quisque est reus.
Sed non iuventae talis indoles erat,
Quae se quieti dederet. semper ratus
Sum grande germen hoc suae ferociae
Olim daturum signa; de rebus novis 1035
Quin cogitare sedulo vidi asperum.
- Cal. Druso excubantem militem cerno anxium.
- Mi. Vos Dii Deaque, cura queis insontium,
Adeste votis, dum fugacem quaerito:
Permittite, ut reperiam et reducam brevi. 1040
- Cal. Ni fallor, abiit Drusus e custodia.
- Mi. Non me cibus, non somnus amplexabitur,
Lustrata cuncta arcana donec moenium
Mihi sint et omnes fornices et anguli.
Sudare praestat quam mori crudeliter. 1045
- Cal. Haud Macro temere suasit, haud servus male
Obtemperavit, si sequantur caetera.
- Mi. Angusta quicquid nostra pauperies dabit,
Ingratus aris neutiquam vestris ero.
- Cal. Verum hic probanda est Principi fides mea, 1050
Amolienda et noxa patrati doli.
Miles!
- Mi. quid autem? Caesar est Caius: miser!
- Cal. Quae cura te sollicitum et ancipitem rapit?
Rectene Drusus?
- Mi. more prout solet suo.
- Cal. At carcerem cur deseris?

Mi.	negotium	1055
	Accersit alio pertinax. curant tuum Fratrem sodales et perennis ianitor. Necesse mentiri est; alioque vae mihi.	
Cal.	Quid mussitas? an nota nescis omnia Mihi esse? vera effare: quo Drusus modo Evasit arcta nuper e custodia? Fugisse certum est, miles; hoc modo in loco Id disserebas. crimen incumbit tibi, Scelerate; tua submisit improbitas opem. Fatere facinus, ne morare machinas.	1060 1065
Mi.	Nihil peractum est criminis me conscio.	
Cal.	Adhuc resistis, vile et infandum caput? Adhuc tenebras Solis in lumen iacis? Haeres quid ultra? at pallet, at nutat; scelus Iam iam fateri cogitur. num te latet, Quantum furores provocasti Caesaris? Quantum petatur rebus hic de publicis?	1070
Mi.	Saevire, supplex rogitō, tendo et manus, Verende Princeps, desine. exieram loco, Necessitate segregatus ultima. Postquam redivi, quisquis auxilium tulit, Drusum nequivi tum videre devium. Tu si fugacem quaeritare post fugam, Moerere, vires deprecari Numinum Scelus arbitraris, illud est scelus meum.	1075 1080
Cal.	Vitare culpam tendis? at nihil facis: Certe tuum mox ianitor prodet nefas; Et ni sit ille restitutus carceri, Te praestolantur luridae infidum cruces. Te nulla tutum latebra, furcifer, dabit, Discesque iussa Principum non temnere.	1085

Centurio, Tiberius, Seianus, Caligula

Cent.	Durum est eo sub tempore atque illo in loco Vitam agere, quo mortalibus nihil grave est Aequae atque sapientis probique opinio. Quod contigit Germanico, coniux habet. Acri dolore si angitur, si nec modum Ponit querelis, illa nequaquam procul Ab iure procedit suo, si caetera Sint paria; sed vis Numinum secus iubet. Mittamus ista haud profutura. denique, Precesve rationesve mentem flexerint,	1090 1095
-------	---	--------------

- Manum dedit Matrōna: dextram denique
 Admovit aegre calamo et indici notas
 Impressit albo; scilicet vel in aedibus,
 In pagina ipsa fluctuare haud destitit. 1100
 Ingentis animi est foemina et Regum genus,
 Avita foedare decora videtur sibi,
 Si cui nocendum sentit et prodit reos.
 At serviendum est tempori et rebus suis
 Et metiendum rite iacturam, et modus 1105
 Non abdicandus, quisquis ad lucrum facit.
 Modo hac libellus continetur dextera.
 Quaerenda superest, Caesari ut detur via,
 Aditumque vir, qui paret; ab Vrbe scilicet
 Semotus egi plurimum vitae et Iove 1110
 Sub bellicoso rebus insuevi asperis
 Canosque longas inter induxi nives.
 Me cuiquam notum esse vel cognoscere
 In civitate, mane quam si liqueris,
 Novam reperies, cum remigres vespere, 1115
 Difficile plane est, offerat ni militum
 Fortuna quemquam ex vetere contubernio.
 Sed longa res est, tempus et nobis fugit
 Mobilius alis concitati turbinis.
 A nocte quin incommodum surgit grave, 1120
 Ni quod Latinos Principes noctes alunt;
 Dies quieti traditur, negotio
 Nox plurimum dependitur; quicquid fuat,
 Tentare cuncta sedulo necessitas
 Suadet salutis atque in illam charitas. 1125
- Tib. Videte, quisnam occurrat aut teneat loca.
 Qui nemini vir fidit, is laute sapit.
- Cent. At, ecce, Caesar. quid gerendum? sat scio.
 Proh Divum et hominum fidem, itane in scelus ruit
 Infanda pubes? Principum sic vertici 1130
 Illudit unusquisque de luto miser?
- Tib. Quis clamor ille? occurrite: an tuti sumus?
 Sei. Quid rei est? edissere, o quisquis sies.
- Cent. Immane prorsus, Domine, parricidium,
 Quod horreat vel Tartarus.
- Sei. quisnam perit? 1135
- Cent. Hucusque nemo. sed videndum est, nemini
 Possint obesse ut proditorum crimina.
 Adire liceat Caesaem: hoc petitur caput.
- Tib. Adeste lateri; caeterum accedat senex.
- Cent. Te Dii reservent, grande tutamen rei 1140
 Romanae, ad omnem, quam mereris gloriam.

- Tib. Seiane, tute interroga rite hunc Probum:
 Namque ipse et Agrippina crimen deferunt,
 Quod imminet nunc rebus et capiti meo; 1185
 Nec non Laconem, cura tui noctis, iube
 Fortunae adire templa cum custodibus.
 Silentio sed migret ac tectus loco
 Miles quiescat: mane summo scilicet
 Quidam coibunt sceleris auctores trucis, 1190
 Qui inauspicatam cogitant Tragoediam.
 Quicumque fuerint, vinculis arcte obruti
 In Tullianum pertrahantur carcerem.
 Tum quaestioni insiste; tormenti genus
 Omitte nullum, veritatem ut eruas 1195
 Ausus nefandi. nulla sit pietas reis;
 Nullam merentur, qui minantur Principi.
 Originem require, causam, complices.
 Radicibus nulla esse coniuratio
 Solet sine altis; tum cavendum in posterum. 1200
- Sei. Caput saluti, Caesar, omnino tuae
 Me devovere noveras antehac meum;
 Nunc experiri poteris. id satis mihi
 Haud esse fas est, quod satis non sit tibi.
- Tib. At illa porro migret in Palatium; 1205
 Ducat minister foeminarum Principem
 Haud poenitendus nec pudendus foeminae.
 Nemo Macrone forsitan opportunior.
- Sei. Fient profecto, Caesar, ad votum omnia.
 Sic quilibet tuus hostis in manus meas 1210
 Cadat.
- Cal. nec in meas minus, Pater optime;
 Nulli Deorum parcerem, nedum virum,
 Quo tutus esse gaudeas.
- Tib. ad te quoque
 Haec pertinent iudicia; res agitur tua.
 Hac orbitate, hoc lubrico rerum statu 1215
 Fac Imperantem occumbere, Imperium ruit.

Caligula

- Cal. Deerant nova haec incommoda: hinc adest parens
 Exilia spernens alta, qua spe nescio,
 Quae sat verendum est, ne furentem exasperet;
 Illinc recens delata coniuratio, 1220
 Qua, si modo haud est ficta placandum ad senem,
 Illius irritatur animus intime

Et iure sane: providum nam Principem
 Quid crimentur, qui tuetur patrias
 Leges, amoena et pace dat gentes frui 1225
 Paterno in agro? nota cum Drusi fuga,
 Fuerit, minantis quis resistat ignibus?
 Atque haec mihi extat causa, cur Avo nihil
 De fratris ausu disserendum existimem;
 Aliunde norit. videar utrique innocens; 1230
 Apud querelas et furores Caesaris
 Absolvit ipsa quippe me obiurgatio,
 Qua diffitentem lancinavi militem.
 Verum videndum est, ille quo diffugerit.
 Si moliatur ausa, quae turbas serant, 1235
 Tum tutiora nostra consilia: ultimas
 Poenas dabit profecto. non cum segnibus
 Res est; suum vult Caesar illaesum caput.
 Sed ista coniuratio qualis siet,
 Teneor sciendi studio; et hoc agitur modo: 1240
 Seianiana consequar vestigia.
 Praestare, quod pollicitus, id me decet.
 Hos comparatis rebus, inquiram in fugam.

Chorus

Cho. O quam scite immania sensi
 Facta instare, nec esse Deorum 1245
 Nostris saturas cladibus iras.
 Quae non animus purus et insons
 Atque expertus plurima, vano
 Plusquam astrorum ex omine, cernit?
 Haec divinitus indita virtus 1250
 Suppetit homini, quodque est Solis
 Oculis radians orbita, menti
 Hoc divinum est Numen amicae,
 Inde ut fugiat docta periculum.
 Heu, quid vaecors linquit inausum 1255
 Mortalis adeo? inde supererat
 Genti Hectoreae, vel caput ipsum
 Vt scelerato ferro appetere
 Vis tentaret plebis iniquae?
 Itane hic luditur altas vulgo 1260
 In cervices collaque Regum?
 Deerat scilicet ira furenti et
 Suspicionibus esca malignis?
 Quae, licet atrox pateat clara

Iam consilium in luce diei 1265
 Nec dominanti possit obesse,
 Quis praevideat, quae mala gignat?
 Quae nocitura subinde sequantur?
 Vtinam solos poena nocentes
 Rapiat nec eos saeviat ultra; 1270
 Vereor laesi Principis iram:
 Aequum est laesos quemque timere.
 Dii Romuleis parcite tectis.
 At mirari haud desino, quisquis
 Reges ensem instruxit in aureos, 1275
 Saepe eventu falsus inani,
 Cum sibi proxima Iuppiter altus
 Curet capita ac tela refringat,
 Poenis plectitur ille severis;
 Nec tamen unquam crimina desunt, 1280
 Quae sceptrigeris fata minentur.
 Porro has inter gaudia turbas
 Mulcent animos triste timentes:
 Quippe Augusti maxima Neptis
 Patriae tandem dominae rerum 1285
 Reddita septis numine Divum est.
 Tandem soceri lumina cernet;
 Qui placatus sanguine tanto
 Vtinam eiuret veteres iras
 Et cum gemina prole parentem 1290
 Insperato reddat honori.
 Sic horrida e nube videmus
 Saepe auricomum fulgere solem.
 Tu magnanimae gloria stirpis,
 Matronarum flosque decusque, 1295
 Salve, Agrippae filia, salve.
 Fauste adveneris, ac bene vertat,
 Quicquid speras, quicquid et urges.
 Tu modo (tantum detur amori)
 Nullo obsequio desine, nulla 1300
 Arte senilem flectere mentem,
 Priamus qualis adorat Achillem.
 Tua gnatorumque agitur causa:
 Res dissimula penitus priscas;
 Sis memor illum tradere leges, 1305
 Eius pendere omnia nutu.
 Veniam precibus pete sollicitis,
 Quo te lacrymis redimas longis,
 Revoces atque in pristina gressum.
 Iam tu es nimis experta tuique, 1310

Quantum feriat dextra potentis,
Quam sit nocuum minime posse.
Talem superi dent tibi mentem,
Quos imploro, ut singula firment;
Atque ut votis coepere meis
Aures adeo flectere pronas,
Sic perficiant ac tua portus
In geniales carbasa ducant.

1315

<Actus quartus>

Tiberius, Macro

- Tib. Regnare dulce est; assero. sed qui putet
Regno beatum fieri in humanis virum, 1320
Quam fallitur! fastigium, potentia,
Opes, acervi munerum, obsequentium
Greges inempti, pressa militibus sola,
Sepulta classibus maria, Divum decus
Haud sunt profecto tanti, ut unius metus 1325
Aequent dolores; angor est regni comes.
Quae me flagellant fata! Romanae rei
Sublime culmen, maximum Aurorae gelu,
Terror Trionum, lectus e Coelo arbiter
Terrae marisque, debeo vilem tamen 1330
Timere quemvis, dubius et vitae impotens.
Heu, tantus unde emergit hic demum furor?
Qui sunt recentes perduelles hi, mei
Qui sibi trophaeum capitis hodie destinant?
At ni solita deest vis et ingenium mihi, 1335
Quid sit leones excitare, intelligent.
Verum altius scelerata coniuratio haec
Originem deducit: isthaec splendida
Vel oppido sunt stemmata et clarum genus,
Vel triste claris devoent auctoribus 1340
Ferrum; hos ad ausus nuda plebs non pertinet.
Mox id patebit, si patebunt impii.
Nec fallat illa, cui referre hanc gratiam
Gravissimum est acceptam; et hic quidem mei est
Apex doloris: nam quid ad talem Norum 1345
Atrocitatis hosticae et superbiae
Accedere ultra possit? est donum Deum,
Quod vivo, quod tractare mihi fasces licet
Hac praeferoci liberato a Colchide.
Sed vita praestat. fingere ad tempus iuvat; 1350
Non deerit alia vindicandi occasio:
Haud longiores patitur ingenium moras
Violentum et immane appetens nostrae vicis.
Accede, Macro, si quid afferri meas
Dignum est ad aures.
- Ma. magne Regnantum Pater, 1355
Ab Artabano Rege Parthorum modo

- Advenit haec epistola, et miles tulit
 Exercitu e Syriaco, ab Aquilis qui tuis
 Domum remissus in suorum est gratiam.
- Tib. Sed Principum non cuique literas decet
 Committere afferendas. 1360
- Ma. in Provinciam
 Rex misit ad Proconsulem; ille militem
 Nactus paratum digredi, non distulit.
- Tib. Quid poscit Artabanus? an fidem abrogat?
- Ma. A lege non abhorret isthuc barbara. 1365
- Tib. Oratio est prolixa. tu quidem lege;
 Habere testem gaudeo, si quid mali est.
- Artabani Parthorum Regis epistola a Macrone perlecta*
- Ep. Quis subegit Tartaro ex imo furor,
 Foex imperantum, ...
- Tib. triste principium, Macro.
 Quo tendit iste?
- Ep. sanguinis probrum tui, 1370
 Iurata nobis posthabere foedera?
- Tib. Praesagiendo fallitur raro sciens:
 Vt foedere hic recedat, ansam praeripit.
- Ep. Fastigiumque hoc Arsacis magni inclytum
 Fraudum tuarum vertere in ludibrium? 1375
 Quid prisca fingens vincla benevolentiae
 Palam, arma mea clam verticem in meum cies?
- Tib. Furit profecto neutiquam compos sui.
- Ep. Nam quod Latino e fornice eductum iubes
 Effoeminatum, vile mancipium mea 1380
 Inire sceptrum, nunquid Aurorae, ut lubet,
 Donat Quirinus regna? nec regni potens
 Sit Artabanus, esse si nolit Nero?
- Tib. At Artabanus ex eodem germine;
 Quin potius ille postulantes arguat. 1385
- Ep. Sed Dii, quod aequum quodque iniquum est, iudicant;
 Via Phraatem perdidere ut improbum
 Male auspicata, crede, Tiridatem quoque
 Sic Numinum celsa esse perdendum manu, 1390
 Tentarit armis arma qua demens mea.
- Tib. Quicquid futurum huic imminet, non es Deus.
- Ep. Si Artaxidarum te lacescit regia,
 Et iure inani id praetegis, belli aleam
 Mecum experiri decuit atque opponere
 Invicta Romae pila nervis Parthis; 1395
 Tum fors vel ipsa iustior sententiam

	Virtus tulisset, laesa nec foret fides. Armis tribunal continetur Principum.	
Tib.	Si venio, Crassum non habebis obvium.	
Ep.	Sed cur silendum? degener maioribus, Indignus altis patriae aris et focus Martem exuisti, pastus et vili otio Agis nefandae Veneris athletam impigrum: Matrona si qua nobilis, si qua emicat Decora facies, pungit haec tuum latus; Vel vi vel astu bella vincis mollia.	1400 1405
Tib.	Perpetuum id est, mehercule, convicium. Tantumne fuerim barbaro derisui?	
Ep.	Quid nempe memorem strage pollutum improba Cuiusque sexus, ordinis, linguae, notae? Tabo fluentem palpitante regiam Etiam tuorum? saeve, crudelissimus Immanitatis hospes: haec si pagina Attingat Urbis inquinata moenia, Offendet ea te caede grassantem truci, Non liberorum, rapuit hos quando tuae Megoera dextrae, sed nepotum aut proxima. Haec Tigridem sub ultimum fama in meas Irrumpet aures.	1410 1415
Tib.	dextera in caput meum Si nostra surgat, amputabo dexteram. Parcuntne Parthi?	1420
Ep.	scilicet tales struis Senio coronas, terminum vitae hunc paras; Hominem nec imperare tot populis pudet Clarum perenni scelere? Dii vestram fidem?	
Tib.	Fidem Deorum implorat et frangit suam.	1425
Ep.	En vos, Luculli, fulmina et belli duo, Corneliorum sanguis; en, Pauli et nimis Tu, Magne, sortis perfidae ludibrium, Cui consecratis vulnera et vestrum caput Pro quo periculis obtulistis ultimis.	1430
Tib.	Hoc scilicet defuerat, ut vir pessimus Ad execrandum suscitaret mortuos.	
Ep.	Germanice, o Germanice, o cineres mihi Nimis dolendi, moribus quantum tuis Haec monstra damnarentur: ira Numinum Orbi, fuisti quo imperare dignior, Invidit hoc plus Imperi decus tui.	1435
Tib.	Non experiri forsitan in lucro fuit.	
Ep.	Sucessor ergo, tu lanista, Iulio Pudende? tu successor Augusto? nefas!	1440

- Quin, te phalange quo resolvas criminum
 Odiisque iustis eximas mortalium,
 Iam sponte vitam deseris? quin exigis
 Per vile ferrum latus et hostem asperrimum
 Exterminas e patria, si patriam 1445
 Diligis? id unum restat, ornare improbos
 Quo fas sit annos; omnis est scelus mora.
- Tib. Adestne finis, Macro, contumeliae?
 Ma. Adest, et, hercle, dixit hic plus quam satis.
- Tib. Egregia cuncta, cuncta conveniunt probe. 1450
 Sed parce, tua consulta si haud quaquam sequor.
 Frustra laccessis, Artabane, Caesarem:
 Vivam invenustus, quatenus videor tibi, et
 Vliscar armis aemulantum iniurias;
 Videbis in quem probra coniicias tua. 1455
 Non interim rescribere est aequum; tibi
 Romae Imperator dignitatis addere
 Non debet isthuc. redde, Macro, epistolam:
 Erit vel ultionis expurgatio,
 Si res ad arma venerit; vel suppressam 1460
 Igni expiandam, si secus decrevero.
 Regni peculium est grande dissimulatio.
- Ma. Digna est tuis virtutibus sententia.
 Epistolam ecce, Caesar. ad Nurum tuam
 Huc admovendam iussus actutum advolo. 1465
- Tib. Recte est. vide tu, Macro, quanta et qualia
 Committimus fidei tuae et, quam debeas
 Nostrae vicem referre benevolentiae.
- Ma. Agnosco celsa munera Augustae manus;
 Nec vota fallam, maxime o rerum Arbitrator. 1470

Tiberius, Seianus, Laco

- Tib. Discessit; ipse dedecus manu gero.
 Nunc fas dolere. heu miserum et abiectum caput.
 Quid cogitatis, inferi et superi ordines?
 Quid triste superest? cura non satis prior?
 Non sat parari pectori cultros meo? 1475
 Mortalium quis abstinet probro? mihi
 Quis parcat usquam? Liberi longe Patris
 Iam notus aris et Columnis Herculis,
 De plebe qualis infima linguae notis
 Condemnor omnis; Parthus insultat ferox, 1480
 Nec non meorum foeditates criminum
 Imas recensens impudenter obiicit.

- Nam si velim rescribere, at perdat Deus,
 Si suppetit, quid disseram. pereo, miser,
 Terroris esca proprii et invisus mihi. 1485
 Quae fama Regum non recludit limina
 Infecta, facta proferens? nusquam sumus
 Tuti: nefanda labes a servis scatet;
 Haud quippe nobis hostis est atrocior.
 Aequum foret delere pestem noxiam, 1490
 Exterminare gentem et agresti prius
 Cultu innocentem ferre solitudinem.
- Sei. Laetare, Caesar, salvus es. pereant tuum,
 Quicumque sitiunt impotenter sanguinem.
- Tib. Indexne verus extitit?
- Sei. nihil magis. 1495
 Crimen tenemus, criminis simul reos.
- Tib. Narrate cuncta ex ordine, ut poenas parem
 Aequas furori.
- Sei. melius exponet Laco,
 Quae gessit ipse; caetera afferre est meum.
- La. Seianus ut me docuit et iussus tuos, 1500
 Caesar, reclusit, protinus segnes moras
 Fregi et cohortem rapui ad indictas fores,
 Se gaudet ubi Fortuna Romanis coli,
 Fumantque sacri thure Panchaeo foci.
 Hic diligenter excubare militem 1505
 Clam separatum pluribus iussi locis,
 Donec diei primus afflaret sola
 Sublustris albor. ecce, vix fugae dare
 Nox terga coepit, quando diversi duo
 Coire, dextras iungere, amplexu frui. 1510
 Vix ambiebat prima lanugo genas;
 Aetate multum haud dispari nec dispari
 Oris habitu atque morum et egregiae indolis,
 Ni sordibus quod ora polluti et comam
 Decus tegebant.
- Tib. scena quo tendit? rudes 1515
 Non sunt nec imae plebis istae imagines.
 Tu perge fari.
- La. hic osculo excepti brevi
 Sese ciere voce sunt visi invicem,
 Decoram ut animis induant audaciam
 Famamque ad altam se parent. tunc de loco 1520
 Sublimiore militi signum dedi.
 Statione sic erupit ex omni cohors
 Et pene vallo improvidos circumdedit.
 Iniecta vincla, viribus nixi licet

	Contenderent vim militum deludere.	1525
	Deprensa latitans sica utrique est perbrevis.	
	Raptos opacat carcer, accitus celer	
	Seianus adstat, inchoata est quaestio.	
Sei.	Imo absoluta.	
Tib.	rite rem duxti, Laco.	
	Tu, qui absolutam quaestionem nuntias,	1530
	Seiane, prome caetera.	
Sei.	actutum alterum	
	Ab altero seiungit atque interrogat	
	Quaesitor acer. ipse terrorem augeo.	
	De stirpe, vilem dictitant; de patria,	
	Fingunt ad alpes; militandi copiam	1535
	Se petere mentiuntur et sicam negant	
	Esse ad maleficia, instar ambo caetera	
	Eludere obnituntur. ad vim denique	
	Ventum est, ruuntur membra tortorum manu.	
	Non flagra pertulere nec prunae impetum,	1540
	Sed postularunt eximi cruciatibus,	
	Nihil negaturi omnium, quae occoeperint.	
	Torquere cessatum est, necem vero illico	
	Se cogitasse confitentur Caesaris,	
	Cum primum amicae sortis ora cernerent.	1545
	Interrogati, cuius ad nutum scelus	
	Patrare vellent, atque iussi conscios	
	Edere, moveri sponte retulerunt sua.	
	Et quia seorsum singularis quaestio	
	Isthaec habita fuit, genus suum haud prius	1550
	Aperire consensere, quam iuncti simul.	
	Tum frontis arte comparatas elui	
	Iussere sordes. hic aperta est Thespieae	
	Cortina scenae: Drusus et Nero tui,	
	Caesar, nepotes ore nativo emicant.	1555
Tib.	Itane? an perenne sanguinis ludibrium	
	Ero furentis huius? et semper domi	
	Aletur hostis? desinat tandem metus;	
	Moriantur omnes. naviter patrem reor	
	Illum beatum, qui superstat liberis.	1560
	Exprobret Artabanus id, quantum lubet.	
	O iusta Coeli Numina, infandum nefas	
	Quo maxime probetis a vestro procul	
	Abesse sensu, per parentem propriam	
	Mihi execrandos prodidistis liberos.	1565
	Sed qui profugit insula infamis Nero?	
	Qua Drusus atrox vi fefellit carcerem?	

- Sei. Neque id minantes sciscitari omisimus.
 Nero in cloacam insiluit ac deinde in salum;
 Protexit at nox alterum, cum ianitor
 Somno sepultus assideret ostio. 1570
- Tib. Tu disce contumacium ferociam.
 At negligentes oppido poenas dabunt,
 Fugere quorum crimine; in nostrum caput
 Fuga ista fuerat, ni vetabat Iuppiter. 1575
 Vbique sanguis; sanguine Imperium manet.
 Quae causa porro suasit ausus horridos?
 Quae spes alebat parricidas impios?
- Sei. Nihil silebo. fremere, lacrymas fundere
 Atque eiulare Parthicae in modum ferae, 1580
 Quam turba clausit obstinata cassibus,
 Ambo dolore perciti plus quam metu;
 Iraque fulminante Drusus aestuans,
 'Vincat Tyrannus', inquit, 'et nostrum caput
 Suae immolet superbiae atque odio truci. 1585
 Crudelibus quid parco syderibus? favet
 Iuppiter iniquis et tuetur crimina:
 Parent Tyranno cuncta, cuncta prodeunt
 Secunda monstro; nostra fatorum est lues.
 Nam quid reliquit ille detestabile, 1590
 Quod nos feriret intime ac nostrum genus?
 Carceribus, exiliis, fame, flagris, notis
 Afflixit artus, dignitatem polluit.
 Eius nepotes agitat, e cuius manu
 Imperii habenas obtinet, semen suis 1595
 Maius Sabinis atque agresti origine.
 Quae nostra culpa est, si coëgit proditos?
 Si parricidis spicula in manus dedit?
 Moriamur aequo denique hic animo, Nero,
 Sane haud perimus innocenter mortui; 1600
 Noster Tyranno sanguis existet sacer.
 Coniuret aether, terra, pontus, Tartarus,
 Horrenda monstra misceantur omnia
 In hanc cruentam sanguinis pestem sui:
 Furiis agatur; ima, summa vertici 1605
 Cadant nefando adversa. Sisiphius lapis,
 Vultur Promethei, sudor Ixionius
 Sint fabulae omnes. dira nostros allevet
 Vindicta manes, et profundas auribus
 Hanc fama nostris sub tenebras invehat.' 1610
 Idem imprecatus Principi est simul Nero.
- Tib. Infame semen; sed priores limina
 Ipsi videbunt stygia.

- Sei. de me denique,
 Referre si expediret atrocissima,
 Quae de profano prodiere gutture, 1615
 Nimis forem molestus et nimis tuas
 Aures morarer. omne consilium mali
 De fonte manat pervicacis ingeni
 Huius. remotae, proximae calumniae
 Meae fuere pravitatis crimina; 1620
 In me retorta probra, contumeliae et
 Dirae, meumque triste damnatum est caput
 Imo Barathri fundo et infernis rotis.
 Sed vive, Caesar; nulla me movent meo
 Illata capiti turpiter convicia, 1625
 Minaeque nullo territant periculo.
 Quodcumque tibi suggesserim, testor Deos
 Odio carere et gratia: optavi tuam,
 Princeps, salutem; caeterum nihil volo.
 Eventa porro veritatis explicant 1630
 Infanda lucem; provoco ad noxas virum.
- Tib. Sit sceleris huius innocens quamquam parens,
 Seiane, peream, ni vetusto a tempore
 Dictamen eius extitit: crudi optime
 Agnosco venas laticis et nidum ferae; 1635
 Consilia pueri non capessunt talia.
- Sei. Iam quid gerendum? magne Regnator, iube.
 Tib. Dubitasne? pereant; carcere in ipso induant
 Collo securim. nulla sit facto mora:
 Nos nostra liberemus labe pessima. 1640
 Videte vero, quisquis hoc novit nefas,
 Ne fama caedis aut reorum nomina
 Verbosa prodat; postulat silentium
 Res tanta Romae, quodque iam mente apparo.
 Iaceant ibidem capita, trunci et simul, 1645
 Dum, quae sit adeo mea voluntas, imperem.
 Quapropter, ut cruore crimen laverint,
 Adeste coram; singula audire est opus.
- Sei. Mandare quicquid libuit, id fiet probe.

Agrippina, Centurio, Macro

- Agr. Quisquis Tyranni limen ingreditur, caput 1650
 Suum Tyranno damnat et tradit suae
 Arbitrium depensus et vitae et necis.
- Cent. Sperare melius disce, Matrona; haud placent
 Haec omnia.

- Agr. at tu Macro, qua dominus meus
 Gaudet salute Caesar? ut fausta utitur 1655
 Annis senecta in gravibus? ego coepi quidem
 Praeter labores, queis anhelant exules,
 Iniurias aevi experiri iamdiu,
 Licet remota plurimum a soceri siem
 Numero dierum. pondus at vero Imperi, 1660
 Negotiorum sarcina et patens ei
 Latissime orbis imminet. quamquam vigor
 Sit mentis acer, attamen curae premunt;
 Natura nec resistit aegra tempori.
- Ma. Senium profecto Principi est annis grave; 1665
 At firma vis nec labibus multum illius
 Obnoxia aetatis: pinguiore pondere
 Quod non gravatur corpus, est potens sui.
 Init labores utiles, inambulat
 Atque ad levamen utitur negotiis. 1670
 Assueta virtus scilicet negotio,
 Cum non laborat, patitur et morbo subest.
- Agr. Hunc Dii Deaque sospitent, quantum cupit,
 Quantum Latinis expedit rebus, bonis
 Quae tot fruuntur eius ob sapientiam. 1675
 At qua magistro huiusmodi Caius meus
 Virtute crescit? Principi ut morem gerit?
 Adhuc reliqui parvulum, nondum probis
 Pubebat annis; indolem sane optimam
 Prae se ferebat, sanguine et dignam suo. 1680
- Ma. Imago senis est Caius atque illi obsequens
 Adusque curas ultimas et munia.
 Solers, modestus, acer, armorum haud rudis,
 Haud literarum; Pallas est ipsi utraque.
 Si militares occupet ludos eques 1685
 Pedesve campo, sermo nullus exprimat,
 Id quam capessat fortiter; nec otio
 Iners fathiscit: scilicet rebus pares
 Natura iuveni finxit artus omnibus.
 Procerus ille; flava caesaries, color 1690
 Nivalis, ipsa Aurora cui miscet rosas
 Punicea; sunt blanda ora, robustum latus;
 Amor iuventae, spes senectutis, decus
 Romae, optet et quem Iuppiter gnatum sibi.
 Desiderari haud video quae dotes queant. 1695
 Hoc te parentem gaudio licet frui.
- Agr. In tot procellis aliquid est solatii
 Celso Deorum munere ex utero meo
 Prodisse sobolem laude dignam quapiam.

Pergamus altam porro, amici, in regiam, 1700
 Sic quando pietas me beavit Caesaris.
 Proh quanta simulare est necesse nunc mihi!

Chorus

Cho. Iam Tithonia coniux
 Eoo reducem de thalamo pedem
 Eduxit roseo pallam circumdata limbo; 1705
 Eiecit umbras desides,
 Dimisit tacitae, sydera, noctis
 Ancillulas corusco
 Agmine mixtas;
 Tanquam Castorea conditione micent. 1710
 Iam Phoebi iubar alnum
 Egit quadriiuges curriculi rotas
 In tractus late solidae telluris et aerae,
 Rebus colorem et reddidit,
 Nec pulchro sua non gaudia mundo. 1715
 Iam sedulus diei
 Damna rependit,
 Otia quae noctis pigra tulere, labor.
 At dum cuncta recurrunt,
 Nunquam laetitiae lux mihi redditur. 1720
 Quod putri contingit humo, quod vilibus herbis,
 Haud consequi datur mihi.
 Succedunt miseris tristia rebus
 Hic semper, et cruento
 Aemula bello 1725
 Purpureos agitant horrida facta lares.
 Audio dudum truces
 Concipi voces; gravi
 Gliscit regia turbine,
 Retecta coniuratio, 1730
 Fassi crimina sontes,
 Imminent foedo capiti secures,
 Et cuncta spirant sanguinem:
 Nam Principum divortia
 Qui gesta celent omnia? 1735
 Heu, temporum quo venimus.
 Caeterum quid sit rei,
 Quo noxa constet pectore,
 Nuntio nondum meas
 Certo erupit ad aures; 1740
 Nec quo se nimbus inferat,

Fas est tangere. certe
Angunt animos ignota mala;
Neque scit dubius parcere rumor.
Nemini porro libeat timere, 1745
Pulchra cui cordi solet esse virtus,
Licet Agrippinae, prolisque
Dum mentio est frequentior,
Nutet mens atque aegra laboret.
Vos saepe Divorum mihi 1750
Tutantium rem Romulam
Sancte invocata Numina:
Ni displicet fastigium hoc
Vobis nimis tam proximum,
Nam cuncta nobis affluunt 1755
Beata vestro munere,
Ne temnite innocentium
Praeclara gesta Civium.
Si quid minores egimus
Adversus aequum seu fidem, 1760
Donetur actis praeviae
Virtutis et solertiae.
Et sanguinem prae caeteris
Si Augusti ab alto noscitis,
Favete vestro sanguini. 1765

<Actus quintus>

Tiberius, Caligula, Seianus

- Tib. Cai, periclo disce dominari meo,
Si quando dominabere. cupiditas loci,
Quod proximum immortalibus fastigium,
Communis est plerisque; penes unum locus.
Hunc sustinere naviter qui nesciat 1770
Adversus omnes aleas discriminum
Nec non securi parcat ac timeat suos
Cruore fasces improborum tingere,
Nullius ille est Imperator ponderis.
Si quem iuvarit praeterire caetera, 1775
Quod ad cavendum pertinet regno et sibi,
Haud negligendum est; parcere est fatuum nefas.
Quin membra temnit anguis, ut servet caput.
Neglecta, quanquam tenuis, occidit lues.
- Cal. Nil, Domine, superaddi potest sapientiae 1780
Tuae: Minervae numen et patrem Iovem
Aequare iure spectat ad temet tuo.
Sane beatum sentio me hinc unice
Charumque superis, quod dederunt ducere
Vitalis aerae spiritum Vrbe in maxima, 1785
Tali magistro et Principe ac vultu frui.
Regnum meum hoc est; opto praeterea nihil.
- Tib. Sed ecce, iam Seianus. e facto ebibes,
Quod ebibisti e vocibus. nunc impero.
- Sei. Moderator orbis, maximi vices Iovis 1790
Sub ambitu qui syderum vasto geris,
Iam legibus factum est satis, satis et tibi
Vixere crudi capitis inimici tui.
Nil restat ad iussa tua: flent cadavera
Adhuc tepentem provoluta sanguinem, 1795
Consilia perdidere sic coecos sua.
- Tib. Bene est; probasti rite mihi tuam fidem.
Aequum est meam probare benevolentiam
Me tibi quoque; et probabo, ni vita est minor.
Porro quod ipsa in caede nostris auribus 1800
Evenit haud indignum, ab ore ut audiam,
Iustum est, tuo, Seiane; de quavis nota
Documenta solers capere mortalis potest.
Iuvat scelestos iudicare et mortuos.

- Sei. De morte postquam nuntiatum et milites 1805
 Stetere coram nec securis abfuit,
 Pallor repente gelidus infecit genas;
 Mox spiritum resumere atque audaciam
 Nilque execrandum omittere in tuum, in meum
 Coepere nomen, Caesar, atque ultum Deos 1810
 Vocare sanctos, sive teneant sydera
 Sive ima noctis et cavernas manium.
 Eademque rursum monstra, quae dederant prius,
 Vomuere foedo ab ore, prout dictat dolor
 Labis resectae, livor, indignatio 1815
 Horrorque ob oculos constitutae iam necis.
 Nerone Drusus oppido ferocior.
 Constanter obtulere dein ferro caput;
 Quamque excitarant improbe Tragoediam,
 Suo retortam finierunt sanguine. 1820
- Tib. Miseri nepotes, sceptrum qui nati ad Deum
 Vestris sceleribus et furore perciti
 Saevire me iussistis in vestrum caput.
 Seiane, utriusque puberum cadaveri,
 Debeo tibi explicare, quid fieri velim; 1825
 Sed ipse coram interero. Agrippinam interim
 Vocate: iuvat aspicere nec solatio
 Fraudare Neptem perpete afflictam malo
 Et pro beneficio referre gratiam;
 Quippe eius uno vivo tandem munere. 1830
 De liberis silentium; satis scio,
 Quid nostra deceat sceptrum, quid pietas velit.

Caligula

- Cal. Rapido assecutus Aelium quidem gradu
 Interfui, dum iussus abscessit Laco. 1835
 At cum fugacis persequi vestigia
 Drusi pararem per meorum industriam,
 In rete gemini, en, decidunt coecum rei.
 Nec mora, patescunt nomina, atque, unum mihi
 Cum peterem, utriusque obtulere se fratres, velut
 Si quis Neronem duxerit manu Deus 1840
 Momento eodem, facta quo Drusi est fuga.
 Quin commode egit Artabani epistola,
 Meos quae in usus efferavit Caesarem.
 Successio est iam tuta, iam liquet mea
 Placere fati sceptrum, cum Dii faverint 1845
 Ultra precantis ambitum et cupidinem.

Sic cuncta me superna, me terrestria
 Orbi regundo destinant concordia.
 Nihil afficit me natus e Druso puer,
 Druso parentis imperantis filio, 1850
 Ineptus armis, impotens et artium,
 Queis regni habenae rite tractantur graves.
 Hi me capaces commovebant obiices,
 Natu priores, iure potiores meo,
 Quos nec Senatus abnuat nec milites. 1855
 Periere, sed perire prout decet reos;
 Periere, sed furore damnati suo:
 Tolerare cum nequiverint iustam moram,
 Supte diligentia sunt obruti.
 Fraternal mecum nulla praeter sanguinem 1860
 Habent profecto perfidi commercia.
 Est flere res sacrilega, probro et pari
 Censetur ille pravitatis pollui,
 Qui talibus parentat et dat lacrymas,
 Ac parricida, qui necarit Principem. 1865
 Tamen quia luculenta vis est sanguinis,
 Quodcunque durus Imperator cogitet
 (Sat quippe sensi, qui futurus exitus),
 Vitare vultus statuo, ne turbet parens
 Afflicta forte aut tristius spectaculum 1870
 Horrore quatiat. saepe vel magni viri
 Vi sanguinis cessere. si frontem pater
 Observet ullo nempe laesam turbine,
 Actum est, nec orbis froena nec vitae fides
 Constare possunt; illico sequor meos. 1875
 Non iste alumnum subdolos fallit senex;
 Nec quod ferendo longa quaesivit dies,
 Momento omittam. praestat aut claudi domi
 Aut persequi per nemora salientes feras,
 Donec pericli vis propinqui detonet. 1880
 Faciam, quod ex usu esse coniectavero.
 Absint remota lumina, in tuto sumus.

Agrippina, Macro, Tiberius, Centurio

Agr. Sunt fausta initia, splendido in portu ferox
 Ni me Fortuna mergit; haud nequeo meum
 Timere fatum. Macro, quo Caesar loci 1885
 Iubet se adiri?
 Ma. longa nequaquam est via.
 En, ipse coram prosilit.

Agr.	Caesar, Pater.	
Tib.	Filia; neque ego tenere lacrymas queo.	
Cent.	O Dii boni, quam debeo vobis, rei Qui tam decorae me dedistis vindicem.	1890
Agr.	Videre quendam videor e Coelo Deum.	
Tib.	Charissima o rerum mihi, o decus meum! Quam me laborum, sortis et durae piget Tuae. malorum causa sed sola haud ego, Haud tu nec alius quilibet, qui pectori Nostro favillas ignium suggesserit.	1895
	Dii plura, fatum plura vult; Parcae omnia Nent arbitrato syderum: nemo est reus. Grates ago nunc maximo Divum Iovi, Cuius resurgunt saniora munere.	1900
	Socer ipse, pater ipse bonus et demens ero. Tanto meo in discrimine agnovi tuum Nimirum amorem, expertus et fidem fui. Haec vita posthac debita est tibi; hic aget Auras tibi obses spiritus. metum, Nurus,	1905
	Omitte priscum: nascitur rerum novus Ordo, recedant mentibus moesti dies.	
Cent.	Sumus beati; maius optandum est nihil.	
Agr.	Quae digna vox sufficiat aut quae gratia Donis rependi talibus, Rex inclyte Regum? Deorum haec esse te certum genus Probat alta pietas, cladibus cum me asperis Hucusque fractam concupitae destinas Diu quieti. praemia haud segnes tibi Indulgeant Dii merita et omnipotens Pater.	1910
	Tibi nullus aevi terminus, nullus tibi Felicitatis. nec pigebit tristibus Solvisse miseros lacrymis: ego et mea Soboles fidem praestabimus adamantinam, Dum membra stabunt, dum reflabit spiritus.	1915
Tib.	Sed iam decet praebere Nurui amplissimae Pignus meae non vile benevolentiae, Sibi unde causas habeat aeternae spei. Afferte, famuli, quae parastis munera.	1920
Agr.	Vt mea cientur viscera, ut vereor dolos.	1925
Tib.	Quod optimum a me poterat offerri, hoc cape. Auferte velamen.	
Agr.	nefas.	
Tib.	quid displicet?	
Cent.	Heu, heu, quid hoc est? variat ut Coelum vices?	

- Tib. Tuere, quanti fecerim indicium tuum:
Quos detulisti texere exitium mihi,
Hi sunt profecto; agnosce crudeles reos. 1930
- Agr. Heu me dolentem foeminam: Drusus, Nero!
Mea lumina, ecquid cernitis?
- Tib. quisquis siet
Vterque, debes plurimum ambobus, tibi
Quippe impetrarunt, ut nocenti parcerem. 1935
- Cent. Infamis, ergo liberos huius neci
Ego prodidi? haec officia debebam optima?
Non vivam.
- Agr. at o sceleste, sic donas Nurus?
Sic lacrymae de corde sincero fluunt?
Sic ludis afflictam ore, dum plectis manu? 1940
- Tib. Sic tu mereris; iure non abeo ab tuo.
- Cent. Praeceptis inibo mortis infandae viam.
Est ensis impar; crimen exemplo caret.
Non sustinet me terra, non patitur Polus,
Non lumina inspectare sunt potis mea. 1945
Quid moror?
- Agr. an id non ipsa praesensi ocus?
Proh Dii, stupebam, sicut in miraculo,
Humanitatis induisse viscera
Hanc tigridem adeo more discretam suo.
Haec me parentem cogis ad spectacula? 1950
Dii, inquam, Thyestae proximam qui me facit,
Crudeliorem Thraciae monstris plagae
Obruite, fulminate, praecipitem date.
Cui vestra inertes spicula adservant manus?
Vos o Barathri sulphure horrendi specus, 1955
Laxate postes, devorate barbarum;
Omnia profundi monstra in unum hunc vertite:
Nemo Tyrannorum aequior sit victima
Vestris caminis. scilicet tot caedibus,
Cruente, deerant liberi tandem mei? 1960
- Tib. Deesse noluere; nativa indoles
Iussit perire crimine infames suo.
Satis est; erant tui.
- Agr. ista sed quonam modo
Constare possunt? alter amotus procul,
Importuosae et mancipatus insulae, 1965
Alter perarcto carceri; discreti invicem,
Tellure quantum distat aether infima,
Quibus coire somniarunt artibus?
Probe haec vetustis convenit calumniis.

- Tantum hic sibi ausit optimis promittere
 De Diis Procastes? gravius at certe ut premant;
 Poenis rependent tarditatem pessimis.
 Esto; pararint liberi, quae tu vomis:
 Quem non tyrannis pellat in flagrans tua 2020
 Odium? quae humus te perferat, nisi impia?
 Fac, liceat: orbis totus in tuum caput
 Coibit ac se victimam gratam Polo
 Offerre credet, tale si monstrum auferat.
 Si tibi fuissent aequa, non crudelia 2025
 Curae, sat infelicibus non parcere,
 Sat clam cruore an lacte dicam proximo
 Male auspicatam polluisse dexteram?
 Sed evocare immanitate barbara
 Spectacula ad haec horrenda matris lumina, 2030
 Atrox id odium est; animus enormis sinu
 Nequit latere. pignora, heu, ventris mei,
 Mea spes, meum solamen et decus meum,
 Huc vos adegit pessimus mortalium.
 Oculum reliquit alterum Centurio 2035
 Mihi trux ad hanc imaginem, ut vos proditos
 Possim tueri et perditos. nefas, dolor!
 Heu, heu, Tyrannus pascitur nostris malis;
 Pascatur.
- Tib. at tu morere, praestat nisi
 Ductare vitam longius, quo longius 2040
 Supplicia subeas plura. plures et neces
 Tua et tuorum parricida expient.
- Ancillae, Chorus, Agrippina
- An. Heu, Domina, quam te cernimus? quae munera
 Tibi, heu, fuerunt ista? num tantus furor
 Humana raptat pectora adversum suos? 2045
 Heu, heu, heu, heu, heu, heu, heu, heu.
- Cho. Hic eiulatu, iurgiis, clamoribus
 Mihi personare visus est pridem locus.
 Aequum est opem praebere, si quis indiget.
 Haud nascimur dumtaxat usum in proprium. 2050
- An. Vivit profecto, vivit. at quonam modo
 Fovere dabitur destitutam viribus,
 Dum destitutas solitudo nos tenet?
 Facto est, soror, opus, lacrymae nihil iuvant
 Nunc, ille quando rettulit procul pedem. 2055
- Cho. Audio querelas rursus.

- An. en, superi ut boni
Mittunt virorum robur auxilio piis.
Accurre, quaeso, accurre, quisquis es, prope;
Accurre. opus te ingenuum et acceptum vocat
Amantibus Diis iura misericordiae. 2060
Accede, Civis optime; haud mora est opus.
- Cho. Sollicita vox, quae reiicit segnem gradum.
- An. Huc, huc, Quirites, huc adeste.
- Cho. foeminas
Video. sed o quae monstra? quae spectacula?
Quam dira facies? capita horrescunt duo 2065
Resecta collo; foemina extincta est prope,
Geminaeque iuxta fletibus genas rigant.
Funesta quae sunt ista? quae rerum vices?
- An. Ne metuite, Senes optimi, et miserrimae
Huic subvenite, principi quondam inclytæ, 2070
Generi Deorum, coniugi augusti Ducis.
Vivet, si opem feratis ac detis manum.
- Cho. Quae sunt recisa guttura?
- An. hi sunt filii
Et dona matri tradita miserabili,
Drusus Neroque.
- Cho. nunquid haec Germanici 2075
(Heu nomen oculis usque deflendum meis)
Coniux? Agrippae filia? Augusti genus?
- An. Ipsa est. perisse liberos calumniis
Vt vidit aspris, indicarat nescia
Quos Imperanti, prae dolore elanguit. 2080
Tu deinde noris singula; horarum moram
Haec longiorem postulat narratio.
- Cho. Nefasne tantum? proh Deum, proh hominum fidem!
Cum visa spes est his salutis plaudere,
Tum lapsa retro machina in praeceps ruit, 2085
Et nostra risit vota Divorum Pater.
Infecit ora pallor, et frontem occupat
Gelu. sinum laxate, paulum attollite,
Anima excitetur ut priora ad munia.
- An. Respirat et corde intimo gemitum trahit: 2090
Vitam tenemus.
- Cho. fletus et motus gravi
Sopita casu provocavit viscera.
Regina, vive cladibus semper tuis
Duris superstes. flexa sustollit caput
Celsum cupressus. alta sublimes decent. 2095
Haud semper horret grandine ac nimbis Polus.
Auferte vos spectacula, mulieres, fera:

- Quae non tuentur lumina, haec mentem minus
Quatiunt; dolori et gaudio hae sunt ianuae.
- Agr. Heu, vita, quam durum est trahere dies tuos. 2100
At quo recessit carnifex? probrum soli?
Odium Deorum? pessima Imperii lues?
Quo se recepit? abditus Coelo haud eris,
Si facta sunt Coelestibus curae impia,
Coluber veneno exuberans, non squallidae 2105
Impervius caligini Inferni lacus.
Sed ulceratam haec altius fiducia
Mentem insuper solatur, haud de sanguine
Mox defuturos vindices nostro, tuos
Impune canos qui sepulchro haud inferant. 2110
Vel id tuebor ipsa, vel manes mihi
Miserta fama perferet sub intimos.
- Cho. Remitte paulum, Domina, de tot questibus:
Laniena vulnus asperat, non vulneri
Medetur.
- Agr. ast hic nimius est dolor meus, 2115
Cives benigni; quippe Cives censeo.
Exempla sortem nulla pertingunt meam;
Cruda sub Arcto quae fera est deterrima,
Haud praestitisset, quae Tyrannus praestitit.
Deest nunc quid olli? summa votorum oppido 2120
Obtinuit; ultra nulla suppetit domi
Materia saeviendi et avidas sanguine
Fauces rigandi. mater, heu, quo te loco
Abiecit alti germen Augusti unicum?
Quo te, pudici dulcis, heu, consors thori? 2125
Me denique ut afflixit et gnatos meos?
Tormenta norunt scopuli et offensum mare,
Testantur ora diminuta et turpia.
Quin et Latinas cum praeirem foeminas
Intactae honesto castitatis nomine, 2130
Nonne ausus est meae improbus famae quoque,
Quae fama vita est nempe matronis prior,
Violare foedo candidum labio decus
Et venditare, ceu pudoris impotem?
At liberos occidere, oculis subdere 2135
Nec non parentis sub colore munerum
Atrei cruentum aequiparat infandi scelus.
Testes domi non vult suorum criminum,
Non vult coarguentem. at aliquis dixerit;
Tamen diei Caius aura vescitur 2140
Et educatur prospere domi illius.
Haud nego. sed iste Caius, est quisquis super,

De carceris qua fronte, quo reduces modo
 Accipio? quales luminum cerno orbitas?
 Iam strata virtus; restat, heu, quae spes mihi? 2190
 Caiusne forsán suberit auxilio puer,
 Qui diritatem barbaro e Coelo bibit
 Oriens? qui Avi longo hausit ingenium et dolos
 Vsu? sed aequum abiicere sollicitudinem
 Pro me. quid ultra prosit aut placeat mihi? 2195
 Vos filii, vos, scepra maiorum domi
 Quos expetebant, quos manebant Parthici
 Foris triumphi ac Teuthonum spolia et manus
 Revinctae ad axes, ante me spectaculum
 Atrox iacetis, horrido et tabo fluens. 2200
 Vos ipsa, vos ego ipsa mactandos dedi,
 Infanda mater, obtulique faucibus
 Pastum Tyranni. rebus, heu, nimium, Probe,
 Infauste nostris; fuerat ut melius tua
 Periisse te de puppe quam me consequi! 2205
 Heu, genite clades in meas. sed transfero
 Cur alio originem mali, praeter mea
 In coeca vota atque male consultam fidem?
 Vos innocentes liberi, si spiritus
 Hic vestri oberrant, agite, crudelem, impiam 2210
 Raptate matrem, sola quae vobis diem
 Eripuit, haud quem sola potuerat dare;
 Raptate: Orestes sorte sit melior mea.
 Vos liberate noxiam piaculo
 Furiis nefando. proh Deorum numina, 2215
 Consensione quae adfuistis crimini,
 Cur etiam in umbras Tartari haud sontem datis?
 Non arma desunt apta sub claustris Poli.
 Tu ignava tellus, quin dehiscis impiae?
 Nam quid superstes filiis, noxae et meae 2220
 Moror? quid auram et conscium video iubar?
 Verumtamen quo triste me rapit malum?
 Quodcunque gessi, chara progenies, scelus
 Non est volentis; vestra me pepulit salus.
 Quin potius astra praedicem crudelia, 2225
 Quorum dolo conversa res retro ruit.
 Nam salsa quod dedere lenem tramitem
 Aequora, et adulta nocte Caesar prodiit
 Secessu ab intimo, atque risere omnia:
 Quid tanta Fortunae, oro, beneficentia 2230
 Voluit, nefas ni ut pareret horrendum et fidem
 Male auspicatam incogitantum falleret,
 Sons usque, gravida et usque monstrorum mihi?

- Augent furorem visa, quaecunque odimus.
 Haud hinc remotum limen est aedis meae;
 Huc commeare, si videtur, possumus.
- An. Si licet, id etiam lubet. at inverso decet
 Frontem supinam collocare corpore. 2280
 Adeste, sic Dii adiuvent.
- Cho. praesto sumus.
- An. Imago sed quae est ista iam demortuae?
 Heu, heu, heu, heu, heu, heu, heu, heu.
 Invasit ora terror, et frigus manus
 Lethale vinxit; halitus non est super, 2285
 Obstructa quin et labra, quin dentes simul
 Nexi moveri neutiquam aut solvi queunt;
 Nec ipsa costis palpitant praecordia.
 Heu, superi, quid iam facimus? extinctae sumus.
 Tuum decus nunc, Roma, nunc penitus ruit. 2290
 Heu, heu, heu, heu, heu, heu, heu, heu.
- Cho. Sane videtur anima praeduro et gravi
 E carcere effugisse. fata, heu, perfida,
 Quae gaudium mortalibus mutilum et breve
 Largimini, tormenta sed larga manu; 2295
 Nec finis, omnem donec iram effunditis.
 Quam falsa nobis, miserae et huic dudum male
 Praesaga mens suggestit ac spes indidit.
 Sic laqueo haeremus saepe, quem tetendimus.
 Quod profuturum remur, id Coelo haud placet 2300
 Ac vergit in formidinem, lapsum, necem.
 Quod arbitramur noxium, id convertitur
 Et saepe prodest. sed frequentius bonum
 Fortuna difflat; splendide in promptu est malum.
- An. At ego, Quirites, optimae viragini 2305
 Vates acerbae mortis ut melior fui.
- Cho. Seu fracta luctu desiit, seu spiritu
 Vltro retento, signa ni imprudens male
 Teneo, rarumque mortis invenit genus.
 Vt cumque, ne trahantur in Gemonias, 2310
 Hoc auferenda est mater infelix solo
 Nec non cruenta filiorum guttura.
 Rogo, ut, superbo nempe si minus licet,
 Clam saltem honesto digna condantur loco;
 Nec nostra munus triste vitabit manus. 2315
- An. Heu, sancta Princeps, coniugis sic te tui
 Veneror beato redditam fastigio?
 Has, heu, Latina in spes inisti littora?
 Et septa Romae patria, nativum et Iovem?
 Lugete, colles: omnis amissa est fides; 2320

Lugete, vastae gentium provinciae:
Iam cuncta vergunt. tempore at nullo mihi
Tales putavi colligendas sarcinas
Talesque fundendas ab oculis lacrymas.
Heu, heu, beatum pondus, Elysiam tuum 2325
Si spiritum contingat in requiem sequi,
Ni potius aula te recepit aetheris
Virtute digna, hic spreta quae fuit, tua.
Cho. O coeca spes mortalium, qui cogitant
Infirmitatem eludere humanae indolis. 2330
Turres Olympus quassat, ut metuant casae.
Exempla quae non cernimus Romae? heu nimis
Seu Romuli, seu Iulii
Sacrum nepotibus nefas.

Finis

Hinweise zur Textgestaltung

Zugrunde liegt der Erstdruck von 1639. Durch die Verteilung der Chorlieder scheint eine klare Strukturierung des Stückes in fünf Akte vorgegeben; der besseren Übersichtlichkeit wegen und ohne dass dadurch der innere Zusammenhalt der Tragödie beeinträchtigt würde, sind diese hier entsprechend markiert, auch wenn solches dem ausdrücklichen Willen des Verfassers widerspricht, vgl. die 'Praefatio ad Lectorem' p.7ff.:

„[...] nunc de Tragoedia ipsa nonnulla disserere non omitam, quae idonea in primis iudico, ne quid temere fecisse videar. In fabula commode constituenda locorum ac temporum nonnullas usurpavimus mutationes. Agrippina enim et liberi non Romae omnes neque una die perierunt. Et Tiberius iam Capreis latebat, unde nunquam postea referre pedem in Urbem sustinuit. Neque ab Seiano abest Anacronismus, quem ante Agrippinae interitum supplicio affectum plerique putant. Quae res si reprehensione dignae quibusdam Criticis videantur, eae vero nullum mihi negotium facessunt, cum Poetam considero, in cuius potestate situm est multa eiusmodi arbitrato suo invertere, quippe qui verisimile, non verum requirit, [...]; satisque est eos omnes ira Tiberii absumptos esse. Itaque universa hic sunt ad terrorem miserationemque composita luculenter, quae potissimum affectiones animorum duae in Tragoedia, legislatore Aristotele, repurgantur. Neque obiciat aliquis ex vi legum Philosophi eiusdem Agrippinam esse meliorem, quam ut idonea sit personae Tragicae sustinendae, qua de re mihi pluribus iam locis disputare necesse fuit; [...]. Idem porro de Agrippina censendum est, quae mediae foemina probitatis liberos ad lanienam prodit imprudens; atque ex huiusmodi imprudentia atrox cum agnitione oritur peripetia.

Quod autem ad divisionem pertinet in Scenas et Actus, nunquam illa mihi (quod exorata ab Seneca et recentioribus venia dictum sit) in Tragoedia probari potuit; quippe quae, nisi mea me fallit opinio, ad Histriionem pertinet, non ad Poetam. Quocirca omisi more Graecorum et quorundam item Latinorum, qui novissimis hisce temporibus scripserunt; [...], Buchananus, <Corrarius>, Trisinus, Pomponius Taurellus]. Quid autem in causa fuerit, cur tanti viri distinctionem huiusmodi omnem in Tragoedia repudiaverint, id esse arbitror, ut nimirum unitatem fabulae tantopere necessariam perpetua neque interrupta dicendi serie sequerentur, et corpus animae quam aptissime neceretur, quasi praeviderint futuros esse, qui pleraque inania Tragoediae ambitiosius commisceant, quae unitatem fabulae labefactant. [...]"

Die orthographischen Eigenheiten des Originals wurden nach Möglichkeit beachtet. Orthographie und Interpunktion wurden jedoch überarbeitet und vereinheitlicht. So wurde stets gedruckt *i* für *j*, *v* für konsonantisches *u*, *u/V* für vokalisches *u/U*, *ss* für *ß*, *foemina* für *faemina* und *sese* für *se se* 787, 867, 911, 1518, *nec non* für *necnon* 1481, 2136. Groß geschrieben wurde: 12 *Nurum*, 117 *Nurum*, 408 *Imperi*, 409 *Civium*, 874 *Nurui*, 905 *Olympi*, 1284 *Neptis*, 1758 *Civium*, 1785 *Vrbe*, 1938 *Nurum*, 1999 *Vrbem*, 2096 *Polus*, 2106 *Inferni*, 2187 *Olympi*, 2331 *Olympus* und in der Anrede 1780 *Domine*, 1887 *Pater*, 2069 *Senes* (entsprechend groß belassen auch 82 *Senior*); klein dagegen: 161 *seni*, 173 *scenae*, 204 *ianitor*, 207 *ianitor*, 224 *regno*, 308 *lyram*, 337 *insulam*, 375 *soror*, 375 *syderum*, 386 *stabiles*, 399 *patriae*, 841 *leoni*, 841 *lepus*, 1027 *crucem*, 1220 *coniuratio*, 1239 *coniuratio*, 1336 *leones*, nach 1367 *epistola*, 1515 *scena*, 1554 *scenae*, 2316 *coniugis* sowie im Darstellerverzeichnis *libertus*, *custodibus*, *vigilarum*.

6	<i>coeli</i> statt <i>caeli</i>
107	<i>terraeque</i> statt <i>terreque</i>
453	<i>adestne</i> statt <i>addestne</i>
1369	... ergänzt
1412	<i>crudelissimus</i> statt <i>crudelis</i> , <i>sinus</i>
1581	schöner <i>obstinatam</i>
1718	<i>quae</i> statt <i>quoe</i>
1891	<i>quendam</i> statt <i>quemdam</i>
1928	<i>coelum</i> statt <i>caelum</i>
1986	<i>coëgit</i> statt <i>coegit</i>
2309	<i>invenit</i> statt <i>iuenit</i>

'Komma' gestrichen vor *et*, *atque*, *-que*, *neque*, *nec*, *aut*, *vel*, *-ve*, *an*, *quam* u.ä.: 5, 5, 8, 10, 13, 15, 23, 26, 36, 38, 43, 45, 52, 53, 58, 66, 71, 76, 76, 79, 81, 82, 88, 90, 100, 106, 107, 111, 116, 118, 128, 131, 135, 140, 151, 156, 182, 187, 188, 194, 205, 208, 210, 211, 213, 233, 241, 253, 259, 271, 278, 301, 303, 311, 326, 330, 339, 342, 344, 347, 361, 367, 370, 375, 380, 383, 389, 397, 402, 403, 409, 416, 426, 427, 430, 454, 458, 463, 465, 471, 476, 477, 483, 493, 495, 503, 504, 530, 535, 541, 541, 550, 553, 558, 559, 578, 584, 592, 597, 598, 602, 603, 606, 610, 617, 618, 627, 628, 635, 640, 649, 653, 656, 663, 686, 696, 704, 709, 710, 714, 716, 721, 724, 732, 735, 746, 749, 756, 768, 772, 773, 777, 784, 793, 794, 798, 811, 831, 834, 837, 842, 852, 857, 858, 858, 860, 863, 866, 868, 870, 877, 881, 883, 886,

- 886, 889, 894, 896, 910, 917, 919, 925, 926, 927, 930, 932, 937, 960, 969, 971, 979, 1023, 1038, 1040, 1044, 1044, 1045, 1053, 1057, 1067, 1087, 1089, 1089, 1096, 1098, 1101, 1103, 1104, 1104, 1110, 1111, 1113, 1125, 1126, 1129, 1145, 1160, 1164, 1168, 1174, 1175, 1182, 1184, 1185, 1188, 1207, 1231, 1247, 1247, 1261, 1262, 1265, 1270, 1278, 1289, 1295, 1303, 1310, 1317, 1330, 1331, 1335, 1339, 1346, 1353, 1386, 1394, 1396, 1401, 1406, 1409, 1417, 1425, 1427, 1429, 1441, 1444, 1466, 1467, 1472, 1473, 1478, 1485, 1491, 1500, 1502, 1512, 1513, 1513, 1514, 1516, 1519, 1522, 1532, 1540, 1554, 1569, 1579, 1582, 1585, 1587, 1591, 1596, 1616, 1621, 1623, 1628, 1635, 1642, 1651, 1652, 1661, 1666, 1669, 1672, 1673, 1681, 1682, 1685, 1713, 1749, 1760, 1762, 1771, 1772, 1776, 1781, 1783, 1786, 1786, 1805, 1806, 1808, 1808, 1811, 1812, 1815, 1822, 1827, 1828, 1838, 1846, 1855, 1864, 1870, 1874, 1878, 1895, 1901, 1909, 1915, 1918, 1972, 1992, 1998, 1999, 2000, 2003, 2004, 2007, 2015, 2023, 2027, 2033, 2037, 2041, 2042, 2059, 2060, 2072, 2073, 2075, 2090, 2091, 2096, 2099, 2122, 2126, 2127, 2128, 2133, 2140, 2151, 2153, 2167, 2172, 2175, 2177, 2178, 2184, 2187, 2193, 2195, 2198, 2198, 2205, 2208, 2221, 2231, 2234, 2245, 2265, 2266, 2273, 2287, 2292, 2294, 2298, 2300, 2302, 2311, 2323 sowie im Argumentum
- 'Komma' gestrichen nach: 32 *truci*, 248 *remoto*, 440 *vasti*, 440 *Numina*, 702 *scilicet*, 753 *videtur*, 942 *militum*, 1079 *Numinum*, 1175 *sordium*, 1181 *audire*, 1324 *decus*, 1449 *plus*, 1479 *infima*, 1514 *comam*, 1640 *nos*, 1656 *quidem*, 1860 *sanguinem*, 2054 *iuvant*, 2136 *munerum*, 2284 *manus*, 2295 *tormenta*, 2332 *exempla*
- 'Komma' ergänzt: 2 *Divum*, 38 *Venusque*, 82 *inquis*, 105, 119 *heu*, 138 *et*, 138 *et*, 143, 211, 216 *ego*, 228, 262, 277, 323 *aspero*, 337 *et*, 342, 350, 350, 463, 468, 473, 485 *tu*, 498 *indices*, 568, 568, 573 *te*, 597 *et*, 645, 691 *dura*, 691 *mehercule*, 722, 737 *me*, 760 *nostrae*, 760 *est*, 800, 865 *maximus*, 889 *graves*, 931 *indolem*, 957, 1026, 1069, 1128, 1128, 1144, 1153, 1161 *manum*, 1175, 1332, 1407, 1407, 1426 *vos*, 1426 *duo*, 1427, 1428 *tu*, 1428 *Magne*, 1441, 1449 *et*, 1449 *hercle*, 1453 *tibi*, 1464, 1467, 1508, 1564, 1646 *dum*, 1660, 1785, 1788 *ecce*, 1801 *audiam*, 1802 *est*, 1824 *cadaveri*, 1837, 1837, 1838 *atque*, 1868 *exitus*, 1887 *en*, 1935, 1967, 1983, 2014, 2022, 2038 *heu*, 2043 *heu*, 2056, 2058 *Accurre*, 2058 *es*, 2119, 2123 *heu*, 2142 *super*, 2144 *ecce*, 2178 *ac*, 2196 *vos*, 2201 *dedi*, 2206, 2248 *at*, 2248 *hercule*, 2259 *heu*, 2260, 2263 *en*, 2281, 2290 *nunc*, 2313 *rogo*, 2313 *ut*
- 'Komma' statt 'Punkt': 179 *Civium*, 730, 802, 1894
- 'Komma' statt 'Doppelpunkt': 753, 782, 1537
- 'Komma' statt 'Strichpunkt': 59 *ferat*, 89, 157, 162, 162, 264, 352, 404, 413, 414, 420, 423, 447, 455, 556, 558, 732, 747, 747, 749, 751, 761, 790, 974, 977, 986, 992, 999, 1028, 1073 *saevire*, 1073 *manus*, 1074, 1074, 1079, 1085 *dabit*, 1177, 1301, 1422, 1513, 1527, 1528, 1539, 1548, 1706, 1729, 1730, 1731, 1732, 1746, 1881, 1907, 1965, 2000, 2001, 2037, 2127, 2228, 2229, 2257, 2271, 2295, 2308, 2309, 2326
- 'Komma' statt 'Fragezeichen': 119 *profuga*, 1369 *imperantum*
- 'Punkt' gestrichen: 47 *est*, 783 *Antonia*, 1110 *Iove*, 1977 *indices*, 2063 *foeminas*
- 'Punkt' ergänzt: 296, 2051
- 'Punkt' statt 'Doppelpunkt': 7, 22, 129, 163, 173, 259, 282, 359, 362, 431, 480, 486, 519, 543, 676, 692, 717, 829, 840, 929, 1147, 1319, 1350, 1538, 1561, 1593, 1660, 1670, 1894, 1942, 1989, 2078, 2179
- 'Punkt' statt 'Strichpunkt': 42, 63, 75, 85, 99, 274, 277, 329, 367, 445, 461, 505, 517, 567, 612, 621, 660, 729, 752, 817, 831, 891, 1025, 1056, 1063, 1074, 1075, 1126, 1136, 1141, 1155, 1157, 1166, 1187, 1193, 1196, 1209, 1230, 1286, 1306, 1342, 1366, 1451, 1472, 1606, 1619, 1639, 1662, 1682, 1767, 1793, 1797, 1834, 1886, 1901, 1953, 2059, 2116, 2142, 2213, 2226, 2303, 2312
- 'Punkt' statt 'Komma': 780, 1914, 1949, 2041, 2082, 2260
- 'Strichpunkt' gestrichen: 389 *incubat*, 1222 *intime*, 1536 *mentiuntur*
- 'Strichpunkt' statt 'Punkt': 22, 113, 803, 890, 1350
- 'Strichpunkt' statt 'Doppelpunkt': 77, 147, 171, 191, 224, 331, 357, 480, 527, 584, 588, 679, 899, 1139, 1143, 1170, 1229, 1384, 1422, 1447, 1635, 1687, 1884, 1986, 1988, 2099, 2180
- 'Strichpunkt' statt 'Komma': 20, 124, 255, 739, 779, 1069, 1386, 1624, 1653, 2006, 2175, 2224
- 'Doppelpunkt' gestrichen: 89 *indigere*
- 'Doppelpunkt' statt 'Punkt': 127, 176, 189, 1240
- 'Doppelpunkt' statt 'Strichpunkt': 14, 60, 92, 157, 181, 251, 458, 520, 524, 543, 624, 709, 729, 801, 808, 891, 1097, 1138, 1183, 1223, 1283, 1303, 1338, 1345, 1351, 1403, 1452, 1458, 1488, 1587, 1604, 1628, 1639, 1752, 1794, 1827, 1898, 1906, 1918, 1957, 2005, 2150, 2213, 2229, 2244, 2320, 2321
- 'Doppelpunkt' statt 'Komma': 40, 914, 1007, 1039, 2019, 2022, 2097
- 'Fragezeichen' gestrichen: 2027
- 'Fragezeichen' ergänzt: 645
- 'Fragezeichen' statt 'Strichpunkt': 2028

'Ausrufezeichen' statt 'Punkt': 17, 690, 926, 1052, 1052, 1702
'Ausrufezeichen' statt 'Strichpunkt': 1892, 2037, 2205
'Ausrufezeichen' statt 'Doppelpunkt': 1321, 1440, 1932, 2083

'Klammer' ergänzt: 89, 89, 248, 248
'Anführungszeichen' ergänzt: 1584ff.